

Algemeen Ambtsbericht Nigeria

Februari 2007

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
afdeling Asiel- en Migratiezaken
Den Haag
070 348 5964

	Inhoudsopgave	Pagina
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en Volk	5
2.1.2	Staatsinrichting	5
2.1.3	Geschiedenis	6
2.2	Politieke ontwikkelingen	8
2.3	Veiligheidssituatie	12
2.4	Sociaal-economische situatie	17
3	Mensenrechten	18
3.1	Juridische context	19
3.2	Toezicht	20
3.3	Naleving en schendingen	21
3.3.1	Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting	21
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	24
3.3.3	Vrijheid van godsdienst	28
3.3.4	Bewegingsvrijheid	30
3.3.5	Rechtsgang	31
3.3.6	Arrestaties en detenties	35
3.3.7	Mishandeling en foltering	37
3.3.8	Doodstraf	38
3.3.9	Vermissingen / verdwijningen	39
3.3.10	Buitengerechtelijke executies en moorden	39
3.4	Positie van specifieke groepen	41
3.4.1	Vrouwen	41
3.4.2	Minderjarigen	49
3.4.3	Mensenhandel en prostitutie	49
3.4.4	Etnische groepen en minderheden	52
3.4.5	Dienstplicht en desertie	53
3.4.6	Geheime genootschappen	54
3.4.7	Homoseksuelen	59
4	Migratie	61
4.1	Binnenlands ontheemden	61
4.2	Vluchtelingen	61
4.3	Opvang van minderjarigen	62
4.4	Activiteiten van internationale organisaties	62
4.5	Beleid andere EU-landen	63

5	Samenvatting	65
6	Bijlagen	67
	Bijlage I: Landkaart Nigeria	
	Bijlage II: Literatuurlijst	

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in Nigeria beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Nigeria en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Nigeriaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Nigeria (laatstelijk september 2005). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van september 2005 tot medio januari 2007.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Abuja aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een beknopt overzicht van de recente geschiedenis van Nigeria. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Nigeria opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Nigeria geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Nigeria partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden, het beleid van een aantal andere Europese landen inzake asielzoekers uit Nigeria en activiteiten van internationale organisaties, waaronder de positie van de UNHCR, aan de orde.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk vijf.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en Volk

De Federale Republiek Nigeria is gelegen in West-Afrika. Het land grenst in het westen aan Benin, in het noorden aan Niger en Tsjaad, in het oosten aan Kameroen en in het zuiden aan de Golf van Guinee.

Nigeria heeft volgens een in maart 2006 gehouden volkstelling 140 miljoen inwoners¹, verdeeld over circa 250 bevolkingsgroepen. De belangrijkste bevolkingsgroepen zijn: Hausa en Fulani (vooral in het noorden), Yoruba (in het westen), Ibo (in het zuid-oosten), Kanuri, Tiv (Benue Plateau), Edo, Nupe, Ibibio en Ijaw (in het zuiden). Deze vormen samen bijna 80% van de totale bevolking.

In religieus opzicht valt Nigeria ruwweg uiteen in twee delen: de noordelijke Hausa zijn overwegend moslim en de Ibo voornamelijk christen. De Yoruba zijn ook overwegend christen, maar een aanzienlijk deel is ook moslim. Circa 50% van de bevolking is moslim, 40% is christen.

Hoewel Engels de officiële taal is, wordt het in de praktijk alleen als tweede taal gesproken: in de zuidelijke staten wordt in het dagelijkse leven Pidgin-Engels gesproken. Dit is een duidelijk van het Engels afwijkende, zelfstandige taal. Daarnaast zijn ook inheemse talen gangbaar als voertaal in het dagelijks leven: in het noorden Hausa, in het zuidwesten Yoruba en in het zuid-oosten Ibo. Onderwijs wordt in principe in het Engels gegeven.² Afhankelijk van de regio wordt Hausa, Yoruba of Ibo als taal onderwezen.

2.1.2 Staatsinrichting

Nigeria is een federale republiek, bestaande uit 36 deelstaten en de 'Federal Capital Territory' Abuja, (sinds 1991 de hoofdstad). De huidige Grondwet, van kracht sinds 31 mei 1999, stipuleert de scheiding der machten als volgt:

- De wetgevende macht ligt bij de Nationale Vergadering ('National Assembly'), bestaande uit een Senaat met 109 leden en een Huis van Afgevaardigden met 360 leden. Leden van beide huizen worden direct gekozen voor een termijn van vier jaar. Daarnaast kent elke deelstaat een 'House of Assembly', waarvan de leden ook direct worden gekozen.

¹ 'Federal Republic of Nigeria Official Gazette', Lagos, 19 januari 2007, geraadpleegd via de site van de 'National Population Commission' van Nigeria, www.population.gov.ng, op 1 februari 2007.

² Veel leraren (zeker in de rurale gebieden) zijn het Engels niet goed machtig en schakelen daarom over naar de lokale taal.

- De uitvoerende macht ligt bij de president en de uit meer dan 40 ministers³ bestaande Federale Uitvoerende Raad ('Federal Executive Council'). De president wordt direct gekozen voor een termijn van vier jaar. Ministers worden benoemd door de president. Naast de federale regering in Abuja spelen de regeringen op deelstaat-niveau een belangrijke rol. De gouverneurs van de deelstaten worden direct gekozen. Deze benoemen dan de 'Commissioners of the State Government', de ministers op deelstaatniveau.
- De rechterlijke macht, ten slotte, wordt gevormd door een pluriform stelsel van rechtbanken, met op federaal niveau een 'Supreme Court', een 'Court of Appeal' en een 'Federal High Court'. Op deelstaat-niveau zijn daar nog de 'High Courts', Sharia Courts'⁴ (alleen in de noordelijke deelstaten) en de 'Customary Courts of Appeal'. Behalve binnen deze formele structuur wordt er op lokaal niveau ten aanzien van bepaalde facetten recht gesproken door (onder meer) traditionele hoofden en bepaalde religieuze functionarissen.

2.1.3 Geschiedenis

1960-1999: Onafhankelijkheid en militair bewind

Nigeria werd op 1 oktober 1960 onafhankelijk van het Verenigd Koninkrijk. Toen de eerste parlementsverkiezingen in 1964 leidden tot een patstelling tussen twee partijen, greep het leger in januari 1966 de macht. Sindsdien bleef de macht in het land in handen van de militairen, met uitzondering van een korte onderbreking in de periode 1979-1983, toen het bestuur berustte bij een burgerregering. In 1993 werden presidentsverkiezingen gehouden. Deze werden door de militairen ongeldig verklaard en de 'winnaar' van deze verkiezingen, 'Chief' Abiola, werd in 1994 gearresteerd. In 1993 nam generaal Abacha het roer van de militaire regering over en zegde een overgangsprogramma naar een democratisch burgerbewind toe. Presidentsverkiezingen waren voorzien voor augustus 1998. Op 8 juni 1998 overleed Abacha onverwachts. Hij had zichzelf kandidaat had gesteld voor de aankomende presidentiële verkiezingen. Een maand later, op 7 juli 1998, stierf in gevangenschap ook Abiola, het boegbeeld van de oppositie.

Na 1999

President Abacha werd opgevolgd door generaal Abubakar. Deze verklaarde zich voorstander van democratisering en kondigde een transitieprogramma aan dat zou leiden tot lokale, deelstaat-, parlements- en presidentsverkiezingen. Het regime Abubakar stond negen partijen toe om aan de lokale verkiezingen deel te nemen. De drie partijen die hierbij de meeste stemmen haalden, werd toegestaan mee te doen aan de overige verkiezingen⁵.

³ Inclusief ministers zonder portefeuille.

⁴ Zie ook onder 3.3.5.

⁵ Het ging hier om de 'Alliance for Democracy' (AD), de 'All People's Party' (APP) en de 'People's Democratic Party' (PDP).

De parlementsverkiezingen leverden een ruime meerderheid op, in beide kamers, voor de People's Democratic Party (PDP). Ook bij de presidentsverkiezingen was de PDP de sterkste. Op 29 mei 1999 werd de leider van de PDP, Olusegun Obasanjo -generaal b.d en politiek gevangene onder Abacha- geïnaugureerd.

De eerste ambtstermijn van Obasanjo werd gekenmerkt door voortdurende spanning tussen de wetgevende en uitvoerende macht en tussen de federale regering en de deelstaten, die probeerden hun eigen macht te maximaliseren. Meteen na zijn aantreden in 1999 nam president Obasanjo tal van maatregelen tegen de allesoverheersende corruptie, zoals het ongedaan maken van dubieuze contracten in de oliesector en het ontheffen van verscheidene bestuurders uit hun functie. Ook stelde Obasanjo in 2000 een anti-corruptie commissie in, de 'Independent Corrupt Practices Commission' (ICPC). Daarnaast vonden binnen de legertop zuiveringen plaats. De strijdkrachten werden afgeslankt en er werd een begin gemaakt met het omvormen van het leger tot een professioneel apparaat, zonder bestuurlijke ambities en ingebed in een democratisch bestel. Voorts werd een 'waarheidscommissie' ingesteld (het zogenaamde 'Oputa-panel'), die de mensenrechtenschendingen tussen 1966 en 1999 moest onderzoeken. Het rapport van deze commissie is echter nooit gepubliceerd.

In 2003 vonden diverse verkiezingen plaats: nationale parlementsverkiezingen, verkiezingen voor het presidentschap en de gouverneurszetels en verkiezingen voor de parlementen van de deelstaten. De aanloop naar de verkiezingen werd gekenmerkt door logistieke en organisatorische problemen en pogingen tot fraude.⁶ Daarnaast nam, naarmate de geplande datum van de verkiezingen naderde, het politiek geweld toe, zowel binnen als tussen de politieke partijen. Bij deze gewelddadige conflicten vielen honderden doden. Ook was regelmatig sprake van bedreigingen, intimidatie en fysiek geweld. Er waren tientallen berichten van politieke moorden. De federale overheid bleek niet bij machte veel te doen tegen het politieke geweld. Zowel federale als deelstaatspolitici maakten gebruik van milities en sommige gouverneurs van deelstaten hadden hun eigen privéleger gevormd.⁷ De PDP bleek tijdens alle verkiezingen oppermachtig. De verkiezingen werden gevolgd door lokale en internationale waarnemers. Hun conclusie was dat elke verkiezing werd gekenmerkt door ernstige onregelmatigheden en fraude.⁸ Ondanks alle kritiek werd president Obasanjo op 29 mei 2003 voor zijn tweede (en grondwettelijk laatste) ambtstermijn beëdigd.

⁶ European Union Election Observation Mission, Final Report.

⁷ Human Rights Watch: *Nigeria at the crossroads: human rights concern in the pre-election periode, a Human Rights Watch Briefing Paper*, januari 2003 en Human Rights Watch: *Testing Democracy: Political Violence in Nigeria*, april 2003.

⁸ Election Observation Mission (EOM) to Nigeria, *Presidential and Gubernatorial Election marred by irregularities and fraud in many states, second preliminary statement 22.04.2003*.

In maart 2004 werden lokale verkiezingen gehouden.⁹ Ook deze werden ruimschoots door de PDP gewonnen. Net als in 2003 vonden bij deze verkiezingen gewelddadige conflicten plaats en oppositiepartijen maakten melding van misstanden als intimidatie en geweld.

Conflicten

Sinds het begin van het democratisch burgerbewind in 1999 zijn door ernstige onlusten en geweldsuitbarstingen zeker 14.000 Nigerianen om het leven gekomen en hebben rond de drie miljoen hun woonplaats moeten verlaten.¹⁰ Tot de oorzaken van dit geweld behoren religieuze, etnische en sociale spanningen en strijd om het steeds schaarser wordende land (zie verder 2.3 veiligheidssituatie).

2.2 Politieke ontwikkelingen

Verkiezingen

Op 14 april 2007 zullen verkiezingen plaatsvinden voor de deelstaatparlementen en gouverneurs gevolgd door verkiezingen voor het federale parlement en de president op 21 april.

De aanloop naar de verkiezingen verloopt onrustig. De organisatie van de kiezersregistratie is niet op orde en er vindt politiek geweld plaats. Een aantal vooraanstaande politici is vermoord¹¹ en net als bij de verkiezingen in 2003 verschijnen berichten dat (aspirant)politici onder het mom van politieke jeugdbewegingen knokploegen betalen voor het intimideren van tegenstanders en kiezers. De Nigeriaanse politie liet weten 80.000 nieuwe wapens te hebben aangeschaft om de stembusgang in goede banen te leiden.

Het huidige politieke geweld wordt verschillende beoordeeld: van 'business as usual' tot de vrees dat de situatie uitmondt in wijdverspreid etnisch en religieus geweld gevolgd door een militaire coup.¹²

Een extra punt van aandacht in dit kader is de uitslag van de in maart 2006 gehouden volkstelling.

⁹ Het betref de verkiezingen voor de 'Local Government Areas', een niveau onder de deelstaten. Wanneer de volgende lokale verkiezingen zijn is niet bekend.

¹⁰ 'Nigeria: Want in the Midst of Plenty', International Crisis group, 19 juli 2006.

¹¹ Waaronder Williams (Lagos State) en Daramola (Ekiti State), beide aspirant-gouverneurs voor de PDP en Aruku (Plateau State), een aspirant-gouverneur voor de Advanced Congress of Democrats. The Guardian (Nigeria), 1 september 2006.

¹² The Guardian (Nigeria), 1 september 2006; The Economist (Middle East and Africa), 2 september 2006, pagina's 37 en 38; Reuters, 22 september 2006. Vergelijk ook 'Nigeria: heightened risk of violence and displacement ahead of 2007 elections', Internal Displacement Monitoring Centre, 21 september 2006, en 'Nigeria: Want in the Midst of Plenty', International Crisis Group, 19 juli 2006, pagina 27.

De uitslag is in januari 2007 bekend gemaakt. Volgens de census heeft Nigeria 140 miljoen inwoners waarvan 71,7 miljoen man en 68,3 vrouw.¹³ De uitslag is echter omstreden en ligt uiterst gevoelig omdat deze belangrijke consequenties heeft voor de politieke verhoudingen¹⁴ en de verdeling van overheidsgelden over de 36 deelstaten.¹⁵ Volgens de uitslag heeft het voornamelijk door moslims bevolkte noorden meer inwoners dan het overwegend christelijke zuiden.¹⁶

In de verslagperiode is veel te doen geweest rond een voorstel tot een grondwetswijziging welke een derde ambtstermijn voor de president mogelijk zou maken. Het voorstel heeft de vereiste tweederde meerderheid in de Senaat echter niet gehaald. President Obasanjo, bezig aan zijn tweede ambtstermijn, kan zich bij de komende verkiezingen dus niet kandidaat stellen voor het presidentschap.

De regeringspartij PDP heeft de uit het noorden afkomstige moslim Umar Yar'Adua (gouverneur van de deelstaat Katsina) als partijkandidaat voor het presidentschap naar voren geschoven. Hij staat tot nu toe bekend als een weinig geprofileerde persoonlijkheid en wordt als een van de weinige gouverneurs niet beschuldigd van corruptie. Als kandidaat voor het vice-presidentschap is de gouverneur van Bayelsa State, Goodluck Jonathan, aangewezen. Met deze twee kandidaten blijft het principe van machtsrotatie in stand: na acht jaar de christelijke Yoruba Obasanjo nu Yar'Adua, een islamitische Hausa. Met Jonathan, een Ijaw, zouden de Ijaws in de Niger Delta eindelijk een stem op federaal niveau krijgen.¹⁷

Binnen de PDP zijn meerdere kampen ontstaan nadat tussen de president en de vice-president Atiku Abubakar een felle publieke discussie oplaaide waarin ze elkaar van corruptie en zelfs van moord beschuldigden.¹⁸

¹³ 'Federal Republic of Nigeria Official Gazette', Lagos, 19 januari 2007, geraadpleegd via de site van de 'National Population Commission' van Nigeria, www.population.gov.ng, op 1 februari 2007; BBC News, 9 januari 2007.

¹⁴ De bevolkingsomvang van een deelstaat kan bepalend zijn voor de politieke invloed. De bevolkingsomvang wordt namelijk vertaald naar het aantal aanstellingen in overheidsorganen.

¹⁵ Zo wordt een bepaald percentage van de nationale olieopbrengst verdeeld over de staten naar rato van het aantal inwoners. Ook de hoogte van de toelagen voor onderwijs en gezondheidszorg is afhankelijk van de bevolkingsomvang.

¹⁶ BBC News, 9 januari 2007.

¹⁷ BBC News, 12 december 2006, Reuters, 17 december 2006.

¹⁸ De vete tussen de president en de vice-president bestaat al enkele jaren, maar neemt naarmate de verkiezingen naderen steeds confronterender vormen aan. Het Obasanjo-kamp onthulde moordcomplotten op ministers terwijl het Abubakar-kamp beweerde dat een schijn-coup zou worden voorbereid als voorwendsel om Abubakar te arresteren.

De vice-president werd in september 2006 door de PDP voor drie maanden geschorst wat hem de mogelijkheid ontnam om zich namens de partij kandidaat te stellen voor het presidentschap.¹⁹ Abubakar heeft zich eind december 2006 namens de Action Congress Party kandidaat gesteld.²⁰

Over presidentskandidaten van andere politieke partijen is nog niet veel bekend. Namen die circuleren zijn Muhammadu Buhari ('All Nigeria People's Party'), Ahmed Sani Yerima ('All Nigeria People's Party'), de gouverneur die het sharia strafrecht in het noorden invoerde, en Chukwuemeka Odumegwu Ojukwu ('All Progressive Grand Alliance').²¹ Partijen hebben tot medio februari 2007 de tijd om kandidaten aan te melden.

In de verslagperiode is een nieuwe kieswet aangenomen. Deze wet zou de procedure rondom de verkiezingen moeten vereenvoudigen en bevat regels over de financiering ervan. Bij het maatschappelijk middenveld bestaat onvrede over de organisatie van de verkiezingen en de samenstelling van de nationale kiesraad. Zij is van mening dat de aankomende verkiezingen niet op een eerlijke wijze worden georganiseerd, omdat de leden van de kiesraad allen door Obasanjo zijn aangewezen. Tegenstanders van de huidige kiesraad vrezen dat de samenstelling van de raad garant staat voor even grote misstanden als bij de verkiezingen in 2003.²²

Grondwettelijke hervorming

Sinds de beëdiging van Obasanjo in 1999 roepen etnische belangengroeperingen en mensenrechtenorganisaties om de herziening van de Grondwet omdat deze onder het militaire bewind is opgesteld en niet genoeg rekening zou houden met het bestaan van de verschillende etnische groepen in Nigeria.²³ Obasanjo gaf gehoor aan deze behoefte en belegde hiertoe een Nationale Politieke Hervormingsconferentie. Deze ging in februari 2005 van start. De conferentie leverde echter niet het gewenste resultaat op. In plaats van het versterken van de nationale eenheid, door iedere etnische en religieuze groep een stem te geven, leidden de verschillen tussen de groepen ertoe dat de reeds gevoelige politieke verhoudingen nog meer op scherp kwamen te staan.

¹⁹ Reuters, 16, 21 en 28 september 2006 en BBC News, 12 en 19 december 2006.

²⁰ BBC News, 20 december 2006.

²¹ BBC news, 12 december 2006.

²² This Day, 'Civil society want Electoral Commission disbanded ahead of 2007 polls', 31 januari 2005.

²³ Associated Press, 'Nigeria to hold national conference to revise constitution', 13 januari 2005.

Op de meest omstreden onderwerpen, te weten een eerlijker verdeling van olieopbrengsten en zittingstermijnen van het presidentschap, werd geen consensus bereikt.²⁴

Buitenlandse betrekkingen

De betrekkingen van Nigeria met de buurlanden zijn over het algemeen goed. Nigeria vervult een actieve rol in regionale samenwerking en vredeshandhaving.²⁵ De Nigeriaanse autoriteiten besloten onder buitenlandse druk in maart 2006 om de omstreden oud-president Charles Taylor van Liberia, die sinds de zomer van 2003 in Nigeria verbleef, uit te leveren aan het tribunaal dat de oorlogsmisdadigers van de oorlog in Sierra Leone behandelt. Taylor ontsnapte echter uit zijn tijdelijk onderkomen in Calabar. Eind maart 2006 werd hij bij de grens tussen Nigeria en Kameroen gearresteerd. Taylor zal door het Speciale Hof voor Sierra Leone worden berecht voor misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden.²⁶

Bakassi

In augustus 2006 heeft Nigeria het noordelijke deel van het olierijke schiereiland Bakassi aan Kameroen afgestaan. De rest van het gebied blijft voor de komende twee jaar onder Nigeriaanse (administratieve) vlag om de bewoners te laten beslissen of ze de Kameroenese nationaliteit aannemen of terugkeren naar Nigeria.²⁷ Zo'n 7000 Nigerianen hebben het eiland inmiddels al verlaten. Het merendeel hiervan verblijft in tijdelijke tentenkampen in Yenagoa, de hoofdstad van Bayelsa State. Door slechte hygiënische omstandigheden en ontoereikende medische voorzieningen zouden zeker tien mensen zijn overleden. Een kleiner deel is ondergebracht in kampen in Ibiono Ibom in Akwa Ibom State. De Nigerianen die er (vooralsnog) voor hebben gekozen op het schiereiland te blijven zeggen onheus en intimiderend te worden bejegend door de Kameroenese politie.²⁸ Het akkoord tot de overdracht van het schiereiland maakte een einde aan jarenlange schermutselingen tussen Nigeria en Kameroen.²⁹

²⁴ 'Nigeria: National conference may divide, not unite', Oxford Analytica, 8 juli 2005, 'A new constitution has been a source of tension', Economist Intelligence Unit, 23 februari 2006, geraadpleegd via www.economist.com op 15 september 2006.

²⁵ Per juni 2006 heeft Nigeria zo'n 4500 man uitgezonden die deelnemen aan vredesmissies in Sudan, Sierra Leone en Liberia. Ontleend aan 'Nigeria: Want in the Midst of Plenty', International Crisis Group, 19 juli 2006.

²⁶ Amnesty International, 15 april 2006.

²⁷ BBC News, Reuters, 14 augustus 2006.

²⁸ IRIN, 27 september 2006.

²⁹ In oktober 2002 deed het Internationaal Gerechtshof in Den Haag uitspraak in het geschil: het schiereiland zou toegewezen moeten worden aan Kameroen. Nigeria wees de uitspraak echter af omdat de belangen van de Nigeriaanse burgers op het schiereiland onvoldoende zouden zijn meegewogen en weigerde haar claim op het schiereiland op te geven. Wel werd eind 2002 een gemengde Nigeriaans-Kameroense commissie ingesteld ('Mixed Commission') met als doel de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof te implementeren.

2.3 Veiligheidssituatie

In Nigeria komen regelmatig ernstige onlusten en geweldsuitbarstingen voor. Die uitbarstingen zijn zowel crimineel als politiek van aard. Religieuze, etnische en sociale spanningen en strijd om het steeds schaarser wordende land liggen eraan ten grondslag. Ook de naderende verkiezingen van april 2007 zorgden in de verslagperiode voor een golf van geweld. In deze paragraaf wordt op enkele veiligheidsincidenten die zich in de verslagperiode hebben voorgedaan ingegaan.³⁰

Religieuze conflicten in het noorden en zuiden

De voortdurende spanning tussen moslims en christenen leidde ook in de verslagperiode weer tot een aantal uitbarstingen van geweld. Eind februari 2006 braken rellen uit en werden kerken in brand gestoken naar aanleiding van protesten van Moslims tegen Deense spotprenten over de profeet Mohammed. Hierbij kwamen zeker 100 mensen om, met name in Kontagora (deelstaat Niger) en Potiskum (deelstaat Yobe). Het geweld in het noorden riep soortgelijke acties in het christelijke zuiden op. In Onitsha (deelstaat Anambra) en Enugu (deelstaat Enugu) vielen daardoor rond de 100 doden en werden zo'n 10.000 mensen, voornamelijk moslims, vanwege het geweld uit hun huizen verdreven. Zij zochten hun toevlucht in legertenten.³¹ In september 2006 moesten in Dutse, de hoofdstad van deelstaat Jigawa, zo'n 1000 mensen hun huis ontvluchten vanwege rellen die uitbraken nadat een christelijke marktkoopman zich beledigend zou hebben uitgelaten over Mohammed.³²

Gespannen situatie in Ibadan

De staat Oyo in zuid-west Nigeria was in januari 2006 enkele weken het toneel van een lokale politieke machtsstrijd. De gouverneur werd afgezet op beschuldiging van mismanagement, maar kondigde aan desondanks aan het werk te willen blijven. Na schietpartijen (tot in het parlement van de deelstaat) waren leger en politie tijdelijk prominent aanwezig in de hoofdstad Ibadan. In december 2006 zorgde dezelfde affaire wederom voor onrust nadat het Hoogerechtshof oordeelde dat de afzettingsprocedure niet volgens de wet was verlopen en dat de afgezette gouverneur dus kon terugkeren.

³⁰ De verslaglegging van de geweldsincidenten die zich in de verslagperiode hebben voorgedaan is niet uitputtend. Voor de verslaglegging van de meest opvallende veiligheidsincidenten die in de vorige verslagperiode plaats hadden zie het algemeen ambtsbericht Nigeria van september 2005 (pagina's 8 en 12 t/m 17): geweldsuitbarstingen in Warri (Delta State) over de toedeling en grenzen van kiesdistricten, etnisch-religieuze conflicten in de deelstaten Plateau en Kano, politiek geweld in Anambra State, religieus geweld in Adamawa en Sokoto State en, ten slotte, een etnische strijd om grondgebied in Cross River en Ebonyi State.

³¹ BBC News, 24 februari 2006

³² IRIN, 26 september 2006; BBC News, 21 september 2006.

Geweld door naderende verkiezingen

In verschillende delen van het land zijn (lokale) politici bezig medestanders te werven en knokploegen op te zetten met het oog op de naderende verkiezingen. Geweldsuitbarstingen met dodelijke slachtoffers dientengevolge vinden in geheel het land plaats. In oktober en november 2006 braken onlusten uit na afzetting ('impeachment') van een aantal deelstaatgouverneurs in verband met corruptie. In Jos (Plateau State) vielen hierbij twee doden.³³ Voorts gaan de regionale en lokale congressen waar politieke partijen hun kandidaten kiezen met veel geweld en slachtoffers gepaard. Er is zelfs een aantal vooraanstaande politici vermoord waaronder een van de kandidaten voor het gouverneurschap in Lagos. Ten slotte zou een golf van geweld los kunnen barsten wanneer in februari 2007 de definitieve lijst van presidentiele kandidaten door de kiescommissie vastgesteld wordt.

Moslimextremisme in Noord en Noordoost Nigeria

Eind 2003 en begin 2004 is in de deelstaten Borno en Yobe enige tijd sprake geweest van gewelddadige activiteiten van groeperingen die de 'Taliban' ideologie ondersteunen. De groeperingen vielen destijds diverse politiekantoren aan waarbij wapens en munitie werden meegenomen. Tientallen aanhangers van de moslimgroepen werden gearresteerd waarna er van 'Taliban' in Nigeria weinig meer vernomen is. Er zijn geen aanwijzingen voor het bestaan van Al Qa'idastructuren of jihadistische organisaties gedurende de verslagperiode.

Geweld in de Niger Delta³⁴

Sinds het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw voert een aantal militante groeperingen een gewelddadige strijd tegen de Nigeriaanse staat en de oliemaatschappijen die in het gebied werkzaam zijn. Ook komt het voor dat etnische groepen elkaar bevechten of onderling in conflict raken. Zo gaan de conflicten in Warri (hoofdstad van de deelstaat Delta) met name tussen Ijaw en Itsekiri etnische milities en in de staat Rivers bevechten verschillende Ijaw groepen elkaar. De inzet van de conflicten is veelal de controle over olie-inkomsten en de verdeling van overheidsgelden en grond. Factoren die bijdragen aan het geweld zijn armoede, hoge jeugdwerkloosheid en de grootschalige aanwezigheid van vuurwapens.³⁵

Het geweld heeft de afgelopen jaren geleid tot de dood van duizenden mensen van verschillende etnische groeperingen.

³³ BBC News, 13 oktober 2006.

³⁴ De Niger Delta ligt in het zuiden van Nigeria waar de Niger rivier zich uitmondt en bestaat uit negen deelstaten: Abia, Akwa Ibom, Bayelsa, Cross River, Delta, Edo, Imo, Ondo en Rivers.

³⁵ Human Rights Watch, 'Violence in Nigeria's Oil Rich Rivers State in 2004', februari 2005.

Uit angst voor het geweld zijn tienduizenden Nigerianen hun huizen en woonplaatsen ontvlucht en gedwongen in naburige dorpen bij vrienden of familie te wonen. Het dagelijkse leven is in veel van de getroffen dorpen ontwricht: scholen zijn gesloten, huizen en bezittingen zijn vernield en het economisch leven staat praktisch stil.³⁶

Faciliteiten en personeel van oliemaatschappijen in het gebied zijn het doelwit van militante jongeren in een poging geld of banen te verkrijgen van de oliemaatschappijen. Regelmatig worden werknemers van oliemaatschappijen ontvoerd. In 2006 was het aantal ontvoeringen groot. In november 2006 is hierbij voor het eerst een gegijzelde om het leven gekomen bij een mislukte bevrijdingsactie van het Nigeriaanse leger. Opvallend was dat de ontvoeringen in deze verslagperiode niet alleen om de gebruikelijke reden (afpersing) plaatsvonden, maar dat er ook politiek getinte achtergronden speelden, zoals de eis om vrijlating van gevangen militieiders of politici en politieke hervormingen.

Ondanks dat de politie en het Nigeriaanse leger al enige tijd actief zijn om - soms net als de militante groeperingen met harde hand en geweld - schoon schip te maken in het oliegebied blijken ze niet in staat het geweld in te dammen en grip te krijgen op de militante groeperingen. Daarnaast worden maar weinig personen die verantwoordelijk zijn voor de verschillende aanvallen gearresteerd of vervolgd.³⁷ Naast het hardhandige optreden van politie en leger in een poging het geweld te stoppen is door de regering ook een ontwikkelingsprogramma opgezet voor de regio gericht op dialoog en gemeenschappelijke inzet voor het creëren van banen en aanleggen van noodzakelijke infrastructuur.³⁸ De inspanningen van de regering leveren echter tot nu toe onvoldoende resultaat om (groeperingen binnen) de lokale bevolking tevreden te stellen. Elk voorstel wordt met wantrouwen bekeken.³⁹

Complicerend in de conflicten in de Niger Delta zijn de verschillende etnische bewegingen met een jonge en militante aanhang. De in de media meest genoemde zijn de 'Niger Delta People's Volunteer Force', de 'Niger Delta Vigilante', de Egbesu Boys, de Ijaw Youth Council en de in de verslagperiode opgekomen 'Movement for the Emancipation of the Niger Delta'.

³⁶ Ter illustratie: in Tombia woonden zo'n 15.000 mensen, in mei 2004 waren er nog maar duizend inwoners in het dorp aanwezig. Vergelijkbaar is de situatie in Bukuma dat oorspronkelijk 10.000 inwoners kent, maar waar in de vorige verslagperiode nog maar 500 inwoners waren gebleven.

³⁷ Human Rights Watch, 'Violence in Nigeria's Oil Rich Rivers State in 2004', februari 2005.

³⁸ BBC News, 16 augustus 2006.

³⁹ 'The Swamps of Insurgency: Nigeria's Delta Unrest', International Crisis Group, Africa Report No. 115, 3 augustus 2006.

Daarnaast zijn nog heel veel andere, kleinere gewapende groepen actief in de Niger Delta die ook wel aangeduid worden als ‘cults’. Zij werden aanvankelijk opgericht als studentenbewegingen, maar ontwikkelden zich geleidelijk aan tot criminele bendes. De ‘cults’ gingen bondgenootschappen aan met de NDPVF en NDV onder meer om aan wapens te komen. De NDPVF en de NDV worden gezien als overkoepelende organisaties van die kleinere groepen.^{40 41}

Niger Delta People’s Volunteer Force (NDPVF) en Niger Delta Vigilante (NDV)
De NDPVF is met de NDV één van de twee belangrijkste Ijaw groeperingen.⁴² Het NDPVF stelt dat de Ijaw bevolking onvoldoende van de olieopbrengsten profiteert. Op 20 september 2005 werd de leider van de NDPVF Alhaji Dokubo Asari in Port Harcourt gearresteerd op verdenking van landverraad. Dit vanwege de dreiging van de NDPVF om Nigeriaanse en Britse oliemaatschappijen in de Niger Delta aan te vallen als de eerder in september 2005 gearresteerde gouverneur van Bayelsa State, Diepreye Alamiyeseigha, niet vrijgelaten zou worden (de gouverneur werd gearresteerd op verdenking van verduistering van overheidsmiddelen en het witwassen van geld). Na de arrestatie van Dokubo Asari is van de NDPVF weinig vernomen. Wel is rond januari 2006 een nieuwe beweging opgekomen, MEND, die zich onder andere hard maakt voor de vrijlating van Asari (zie hieronder).

Net als de NDPVF komt de NDV op voor de Ijaw en eist een eerlijker verdeling van de olieopbrengsten. De NDV staat onder leiding van Ateke Tom. Ook van NDV is weinig vernomen in de verslagperiode.

De NDPVF en de NDV kwamen in het verleden geregeld met elkaar in conflict over de controle op dorpen langs de rivieroeveren in verband met het illegaal bunkeren van olie (oliediefstal) en wapenhandel.

Nadat Obasanjo in september 2004 legerstroepen naar het gebied stuurde om de conflicten een halt toe te roepen, verklaarde de NDPVF de Nigeriaanse staat de oorlog. De crisis werd in oktober 2004 opgelost door het tekenen van een overeenkomst die een onmiddellijk staakt-het-vuren dicteerde evenals totale ontwapening van de twee groeperingen.⁴³

⁴⁰ ‘Rivers and Blood: Guns, Oil and Power in Nigeria’s Rivers State’, Human Rights Watch, februari 2005.

⁴¹ Hier worden alleen enkele militante etnische groeperingen behandeld die in de Niger Delta actief zijn. Groepen die in andere delen van Nigeria opereren, worden in paragraaf 3.3.2 behandeld.

⁴² De Ijaws zijn de grootste etnische groep in de Deltaregio.

⁴³ ‘Rivers and Blood: Guns, Oil and Power in Nigeria’s Rivers State’, Human Rights Watch, februari 2005. Beide groepen bewapenden zich echter weer opnieuw.

Movement for the Emancipation of the Niger Delta (MEND).

Sinds januari 2006 is er een nieuwe beweging bijgekomen: MEND. De beweging eist terugtrekking van leger en politie uit de Niger Delta, de vrijlating van verschillende leiders van militante groeperingen en een groter deel van de olieopbrengsten voor de inwoners van de Niger Delta. De middelen die MEND inzet om haar eisen kracht bij te zetten zijn gijzelingen van werknemers van oliemaatschappijen, het opblazen van oliepijpleidingen en het plaatsen van (dodelijke) autobommen. Ook worden voortdurend dreigementen geuit tot verdere sabotage van olieinstallaties en het verrichten van gewelddadige acties. De acties tonen aan dat de groep goed bewapend en georganiseerd is. Het is niet duidelijk wie tot de leiding behoort. De leiding wenst anoniem te blijven. Verklaringen worden meestal via e-mail in de media gebracht. Net als de NDPVF en de NDV wordt MEND veelal gezien als een overkoepelende organisatie van diverse andere, kleinere militante groeperingen.⁴⁴

Egbesu Boys

Ook de Egbesu Boys komen op voor de Ijaw en eisen een eerlijker verdeling van de olieopbrengsten. De groep wordt vaak geassocieerd met de NDPVF dan wel gezien als de militante tak van de 'Ijaw Youth Council'.⁴⁵

Ijaw Youth Council

Deze beweging werd in 1998 opgericht door Alhaji Dokubo Asari, de latere leider van de NDPVF. De groep vaardigde de 'Kiama Declaration' uit op basis waarvan ze eerlijkere verdeling van de olieopbrengsten eisen.

Veel van deze militante groepen, en overigens ook enkele in andere regio's in Nigeria, zijn goed bewapend en maken zich schuldig aan schendingen van mensenrechten. Het gaat hier om buitengerechtigde executies, marteling en andere onmenselijke of vernederende behandeling van verdachte criminelen, illegale detentie en verdwijning van personen.⁴⁶ De autoriteiten zijn niet altijd in staat om afdoende bescherming te bieden tegen eventueel op de persoon gericht geweld. In oktober 2000 zouden militante organisaties door de federale overheid verboden zijn verklaard. Om aan dit 'verbod' juridisch gevolg aan te geven, diende president Obasanjo in april 2002 een wetsvoorstel in.

⁴⁴ 'The Swamps of Insurgency: Nigeria's Delta Unrest', International Crisis Group, Africa Report No. 115, 3 augustus 2006; 'Nigeria oil 'total war' warning', BBC News, 17 februari 2006, geraadpleegd via www.newsvote.bbc.co.uk op 19 september 2006.

⁴⁵ The Egbesu Boys, Country of Origin Research, Immigration and Refugee Board of Canada, 16 februari 2006.

⁴⁶ Vergelijk ook Amnesty International, 'Nigeria: Vigilante violence in the south and south-east', AI AFR 44/014/2002 waar groepen als de Bakassi Boys, OPC en MASSOB worden besproken. In dit ambtsbericht worden deze groepen in paragraaf 3.3.2. behandeld.

Het betreft de Prohibition of Certain Associations Act'.⁴⁷ Er is over het wetsvoorstel echter niet meer bekend dan dat het al enkele jaren ter behandeling in het parlement ligt. Of er in het wetsvoorstel groepen expliciet bij naam genoemd worden is niet duidelijk.

2.4 Sociaal-economische situatie

Nigeria heeft economisch gezien een groot potentieel. De economie is echter onderontwikkeld als gevolg van jaren van politieke instabiliteit, corruptie, het gevoerde macro-economische beleid en de door de olie ontwikkelde 'renteniers' mentaliteit. Onder de achtereenvolgende militaire regeringen bleef diversificatie van de economie uit en was er sprake van een grote afhankelijkheid van olie-opbrengsten. De koopkracht van de gemiddelde Nigeriaan is laag⁴⁸, inkomensverschillen zijn zeer groot en de gezondheidszorg en het onderwijs zijn beneden niveau. Tweederde van de bevolking leeft beneden de armoedegrens. Vele Nigerianen hebben meerdere banen of drijven handel, om zo het hoofd boven water te houden.

De inkomsten van de Nigeriaanse overheid komen nog steeds voornamelijk uit de verkoop van olie. Op advies van IMF/Wereldbank probeert de Nigeriaanse overheid het financieel-economisch beleid te verbeteren, waarbij enerzijds liberalisering en privatisering en anderzijds een actieve rol voor de publieke sector wordt nagestreefd. Verder gaan de inspanningen van de regering voor verbetering van het openbaar bestuur door. Er werd in de verslagperiode meer geïnvesteerd in de publieke sector, met name onderwijs, gezondheidszorg en infrastructuur. Dit heeft echter slechts in beperkte mate merkbare verbeteringen voor de gewone man opgeleverd.

Obasanjo heeft zich gecommitteerd aan economische hervormingen. In oktober 2003 presenteerde zijn regering het nieuwe programma 'Nigerian Economic Empowerment and Development Strategy' (NEEDS) dat in samenwerking met de Wereldbank is opgesteld. De voortgang van de economische hervormingen is redelijk systematisch, zij het traag. De overheidsfinanciën lijken beter te worden beheerd, in ieder geval op federaal niveau.

⁴⁷ Deze wet geeft de president de bevoegdheid om te ontbinden en verbieden 'any group of persons, association of individuals or quasi-military groups which in his opinion, is formed for the purpose of furthering the political, religious, ethnic, tribal, cultural or social interest of a group of persons or individuals contrary to the peace, order and good governance of the federation and the provisions of this Act'. Bron: Amnesty International: *Nigeria: Vigilante violence in the south and south-east*, AI AFR 44/014/2002.

⁴⁸ Bruto Nationaal Product per capita bedraagt thans USD 450 (bron: www.eiu.com).

Er is meer discipline in het begrotingsproces, er zijn meer pogingen transparantie te bewerkstelligen bij de belastingen en bij de allocatie van budgetten, overheidscontracten worden vaker doorgelicht. Er is tevens een begin gemaakt met hervorming van het ambtenarenapparaat. Ook wordt serieus getracht het beheer van de opbrengsten uit de olie- en gaswinning te stroomlijnen en transparant te maken.

In de 'Corruption Perceptions Index 2006' van 'Transparency International' staat Nigeria vergeleken met 2004 en 2005 weliswaar minder laag⁴⁹, maar corruptie is endemisch in Nigeria en komt in alle geledingen van de samenleving voor. Zij kan bestaan uit het betalen van kleine geldbedragen aan de politie bij wegblokkades, het indienen van te hoge rekeningen of onkostendeclaraties, het omkopen van politici of lagere rechters en het vrijkopen in geval van arrestatie door de politie. Naast de in 2000 door de federale regering ingestelde Anti-Corruptie Commissie is in 2003 een nieuwe commissie opgericht, de 'Economic and Financial Crime Commission' (EFCC). De EFCC houdt zich onder meer bezig met het opsporen en terughalen uit het buitenland van gestolen tegoeden, het bestrijden van witwaspraktijken, het tegengaan van oliediefstal en de zogenaamde 'junk e-mail' zwendel.⁵⁰ EFCC kondigde recent aan 120 personen in drie jaar tijd te hebben veroordeeld wegens corruptie (straffen varieerden van een boete tot enkele maanden gevangenis), USD vijf miljard aan geroofde fondsen van buitenlandse rekeningen te hebben teruggehaald en veel slachtoffers wereldwijd van de '419-fraude' hun geld te hebben teruggegeven. Met de verkiezingen in april 2007 voor de boeg nadert voor degenen die de hoogste publieke ambten bekleden ook het einde van hun onschendbaarheid voor rechtsvervolging. Anticiperend hierop heeft de EFCC inmiddels aangekondigd onderzoeken te zijn gestart naar een groot aantal hooggeplaatste functionarissen (gouverneurs en politiefunctionarissen). Sommigen werden zelfs al in staat van beschuldiging gesteld.⁵¹

⁴⁹ In 2004 stond Nigeria op plaats 144 van de 145 landen. In 2005 was dat de 154^e plaats van de 158 onderzochte landen en in 2006 was het plaats 146 van de 163 landen. De index is geraadpleegd via www.transparency.org op 7 november 2006.

⁵⁰ E-mails waarin de ontvanger grote rijkdom wordt voorgespiegeld echter pas nadat hij eerst enkele duizenden euro's overmaakt naar de verzender. In Nigeria beter bekend als '419-fraude', naar het wetsartikel dat deze praktijken verbiedt.

⁵¹ Zie onder andere Reuters, 29 augustus 2006 en BBC News, 11 september 2006.

3 Mensenrechten

3.1 Juridische context

Internationale verdragen en protocollen

Nigeria is partij bij een aantal belangrijke internationale verdragen op het terrein van de mensenrechten, waaronder het VN-Vluchtelingenverdrag van Genève van 1951 en het bijbehorende Protocol van 1967 (beide geratificeerd op 10 november 1969).

Nigeria is eveneens partij bij de volgende verdragen:

- het Internationale Verdrag inzake Uitbanning van alle Vormen van Rassendiscriminatie van 21 december 1965 (CERD); geratificeerd op 16 oktober 1967;
- het Internationale Verdrag inzake Burger- en Politieke Rechten van 16 december 1966 (IVBPR); inwerking getreden op 29 oktober 1993;
- het Internationale Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van 16 december 1966 (IVESCR); inwerking getreden op 29 oktober 1993;
- het Internationale Verdrag over Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen van 17 december 1979 (CEDAW); geratificeerd op 13 juni 1985;⁵²
- het Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing van 17 december 1984 (CAT); geratificeerd op 28 juni 2001;
- het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 december 1989 (CRC); geratificeerd op 19 april 1991;
- het Afrikaans Handvest inzake Mensen- en Volkenrecht van de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid (1981); geratificeerd op 17 maart 1983;
- het Afrikaanse Handvest inzake de Rechten en het Welzijn van het Kind (1990); geratificeerd op 29 november 1999;
- het Statuut van Rome inzake de oprichting van het Internationaal Strafhof (2000); geratificeerd op 27 september 2001.

Nationale wetgeving

De Nigeriaanse Grondwet voorziet in de bescherming van de meeste fundamentele rechten en vrijheden. Zo zijn in hoofdstuk vier van de grondwet waarborgen voor de belangrijkste mensenrechten en democratische rechten opgenomen.⁵³ In de praktijk bestaat er echter grote discrepantie tussen de regelgeving en de naleving daarvan (zie ook hoofdstuk 3.3).

⁵² Het bijbehorend Optioneel Protocol heeft Nigeria op 22 november 2004 geratificeerd.

⁵³ Zie hiervoor artt. 13 t/m 44 van de grondwet.

3.2 Toezicht

Nationaal

Diverse commissies, ingesteld door president Obasanjo, hebben mensenrechtenschendingen onderzocht. Zo heeft de 'Human Rights Violations Investigations Commission', ook wel bekend onder de naam 'Oputa panel', de mensenrechtenschendingen tussen 1966 en 1999 onderzocht (het rapport is echter nooit gepubliceerd) en de 'Commission of Inquiry into Communal Clashes in Benue' de schendingen in Benue State waar in 2001 200 burgers door soldaten werden vermoord.⁵⁴

'National Human Rights Commission' (NHRC)

De NHRC is de enige gouvernementele mensenrechtenorganisatie in Nigeria. De NHRC registreert mensenrechtenschendingen en individuele klachten. Daarnaast adviseert en traint zij de autoriteiten en politie, gevangenispersoneel en militairen op het gebied van mensenrechten. Op deelstaat niveau bestaan geen mensenrechtenorganisaties, maar de NHRC is wel in een aantal staten vertegenwoordigd.⁵⁵ In de verslagperiode werd de alom gerespecteerde secretaris, Bukhari Bello, door de minister van Justitie uit zijn functie gezet. Dit na een reeks van kritische opmerkingen van Bello richting de overheid.⁵⁶ De NHRC wordt in zijn functioneren belemmert door beperkte financiële middelen.⁵⁷

Non-gouvernementele organisaties (ngo's)

In Nigeria zijn vele non-gouvernementele mensenrechtenorganisaties werkzaam. Eén van de grootste ngo's is de 'Transition Monitoring Group' (TMG), een overkoepelende coalitie van 170 mensenrechten- en maatschappelijke organisaties. De ngo's vertegenwoordigen een breed scala aan onderwerpen: vrijheid van meningsuiting, willekeurige arrestatie en detentie, buitengerechtelijke en standrechtelijke executies, gebruik van geweld door politie en veiligheidsdiensten, milieuverontreiniging en vrouwenrechten.

In mei 2005 bracht de Speciale VN-Vertegenwoordiger inzake mensenrechtenactivisten een bezoek aan Nigeria. In haar rapport concludeerde ze dat de terugkeer naar een burgerregering in 1999 mensenrechtenactivisten meer vrijheid had gegeven om hun werk te doen, maar dat de toegang tot officiële informatie en gevoelige locaties zoals bijvoorbeeld gevangenissen beperkt is.

⁵⁴ Zie hierover het algemeen ambtsbericht Nigeria van september 2005, pagina 20.

⁵⁵ Lagos, Borno, Rivers, Kano en Enugu.

⁵⁶ Human Rights Watch, 29 juni 2006; Amnesty International, 27 juni 2006. Bello nam het op voor twee journalisten die zich kritisch hadden uitgelaten over de aanschaf van een nieuwe presidentiele jet.

⁵⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

Ook berichtte ze dat de regering diverse initiatieven van ngo's steunt, maar wanneer het om de implementatie of uitvoering van de ideeën van de ngo's gaat, geeft de overheid nog niet altijd niet thuis.⁵⁸

Internationaal

Nigeria is op grond van verschillende internationale verdragen verplicht te rapporteren over de ontwikkelingen op de verschillende deelterreinen. Voor wat betreft het CEDAW en het CRC wordt aan deze verplichting voldaan, maar voor wat betreft de IVBPR, de IVESCR en het anti-Folterverdrag (nog) niet.

Er is sprake van toezicht door internationale NGO's zoals 'Amnesty International' en 'Human Rights Watch'. In hun rapporten beoordelen zij net als in de vorige verslagperiodes de mensenrechtensituatie in Nigeria negatief.

3.3 Naleving en schendingen

Ook al toont de mensenrechtensituatie in Nigeria sinds het aantreden van de burgerregering in 1999 tekenen van verbetering, vooral op de gebieden goed bestuur en de rechtsgang staat het land nog voor een grote uitdaging. Er bestaan regionale verschillen met betrekking tot het soort schendingen dat plaatsvindt.

3.3.1 Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting

De grondwet voorziet in de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid. Deze rechten kunnen alleen dan worden ingeperkt wanneer dit in het belang is van publieke veiligheid, openbare orde, openbare zedelijkheid en volksgezondheid dan wel wanneer de rechten en vrijheden van derden in het gedrang zijn.⁵⁹ Ondanks het grondwettelijk recht komt intimidatie van kritische journalisten incidenteel voor.

Pers

Nigeria staat 120e van de 168 landen op de lijst van de 'World Press Freedom Index 2006'.⁶⁰ Nigeria heeft een levendige pers. Eind 2005 waren er meer dan veertien kranten, zes wekelijkse nieuwstijdschriften en verschillende sensatiekranten en tabloids.⁶¹ Enkele kranten zijn eigendom van deelstaten, die vaak in kleine oplages gedrukt worden. De onafhankelijke kranten leverden regelmatig kritiek op het regeringsbeleid.

⁵⁸ Report of the Special Representative of the Secretary-General on human rights defenders, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/95/Add.2, 30 januari 2006.

⁵⁹ Zie artikel 39 en 45 lid 1 sub a en b Grondwet.

⁶⁰ Reporters without Borders, *Worldwide Press Freedom Index*, 23 oktober 2006.

⁶¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

Naast de grondwettelijke bepalingen worden momenteel twee wetsontwerpen besproken, die betrekking hebben op de persvrijheid. In augustus 2004 heeft het Huis van Afgevaardigden de 'Freedom of Information Act' aangenomen. Deze wet zou journalisten en burgers niet alleen meer toegang moeten geven tot overheidsinformatie, maar ook klokkenluiders moeten beschermen. De Senaat is in november 2006 akkoord gegaan. Het wachten is nu nog op bekrachtiging door de president. In de stand van zaken van het tweede wetsontwerp, de omstreden 'Journalism Enhancement Bill', is in de verslagperiode voor zover bekend niets gewijzigd.⁶²

Er is een Persraad ingesteld die toezicht moet houden op de journalistiek in Nigeria. De Persraad bestaat uit door de regering aangestelde en betaalde journalisten. Er zijn geen berichten bekend van journalisten die tijdens de verslagperiode voor de Persraad moesten verschijnen.

Radio en televisie

De radio speelt in Nigeria een belangrijke rol, omdat veel mensen niet of slecht kunnen lezen en schrijven.⁶³ Er zijn twee staatsradio-omroepen⁶⁴, 51 deelstaat-omroepen en een tiental private radiostations. De federale staatszenders richten zich met name op nieuws, politiek, amusement en de belangen van de federale overheid. De radiozenders van de deelstaten propageren de belangen van de deelstaten die eigenaar zijn. Ook deze richten zich met name op nieuws, amusement en politiek. De particuliere zenders zenden met name amusement, reclame en nieuws uit.

Er is één nationaal televisie station (NTA) in bezit van de federale regering. Daarnaast zijn andere, meer onafhankelijke zenders als AIT, SilverBird en Channels en hebben 30 deelstaten televisiestations. Negen private televisiestations zenden plaatselijk nieuws en politieke commentaren uit.

Internet

Toegang tot internet wordt niet van overheidswege verhinderd.⁶⁵ Telefoonverbindingen zijn echter duur en onbetrouwbaar, waardoor de toegang tot internet zeker in de rurale gebieden de facto beperkt is.

⁶² Deze wet zou journalisten voorschrijven niet te sensationeel te schrijven over onderwerpen als geweld, religieuze dan wel etnische conflicten en nationale controversen. De bespreking van het wetsvoorstel in het Huis van Afgevaardigden werd in september 2004 gestaakt wegens de vele protesten.

⁶³ 42% van de mannen en 59% van de vrouwen is ongeletterd.

⁶⁴ 'Federal Radio Corporation of Nigeria' die binnen Nigeria uitzendt en 'Voice of Nigeria' die buiten Nigeria uitzendt.

⁶⁵ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

Vervolging van journalisten

Sommige bronnen stellen dat journalisten over het algemeen hun mening ongehinderd kunnen uiten en dat de media niet alleen vrij zijn, maar ook sensatiebelust: de kranten zouden vol staan van speculaties, maar de autoriteiten negeren deze over het algemeen.⁶⁶ Andere bronnen zijn echter van mening dat de overheid de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid van tijd tot tijd beperkt. Zeker als het gaat om (politiek) gevoelige onderwerpen als bijvoorbeeld kritiek op de overheid, corruptie, milieuverontreiniging en gebruik van geweld door politie en veiligheidsdiensten.⁶⁷ In de verslagperiode verschenen diverse berichten over krantenredacteuren en journalisten die werden lastiggevallen door de veiligheids politie en soms enkele dagen in (incommunicado)detentie werden gehouden. Het kwam hierbij voor dat een omstreden wet, welke het veroorzaken van opruiing strafbaar stelt, van stal gehaald werd. Hieronder enkele voorbeelden.

In oktober 2005 werd Owei Kobina Sikpi, uitgever van de krant 'Weekly Star', gearresteerd en aangeklaagd wegens 'misleidende berichtgeving' nadat in een artikel in zijn krant de gouverneur van de deelstaat Rivers was beschuldigd van het witwassen van geld.⁶⁸ Over het verdere verloop van de zaak is niets bekend.

In april 2006 verscheen in het private weekblad 'Izon Link' een kritisch artikel over een strijd die gaande zou zijn tussen de gouverneur van de deelstaat Bayelsa en diens plaatsvervanger in verband met kandidaatstelling voor de verkiezingen. De uitgever Alfred Egbebi meldde kort daarna anonieme telefoontjes te hebben ontvangen met bedreigingen. Hij werd vervolgens door de plaatsvervangend gouverneur aangeklaagd voor ordeverstoring.⁶⁹ Over het verdere verloop van de zaak is niets bekend.

In juni 2006 werden een Amerikaanse fotograaf en zijn Nigeriaanse collega in Port Harcourt gearresteerd nabij een olieproductie, omdat ze zonder toestemming hadden gefotografeerd. Ze werden na vier dagen vrijgelaten zonder verdere aanklacht.⁷⁰

In juni 2006 werden Rotimi Durojaiye, een journalist, en Gbenga Aruleba, een bekende tv-presentator van een private televisiezender, gearresteerd.

⁶⁶ Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, p.10.

⁶⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006 en *Report of the Special Representative of the Secretary-General on human rights defenders, Mission to Nigeria*, E/CN.4/2006/95/Add.2, 30 januari 2006.

⁶⁸ Amnesty International Jaarboek 2006.

⁶⁹ 'Newspaper publisher hounded by power-hungry deputy state governor', Reporters Without Borders, 19 april 2006.

⁷⁰ 'CPJ condemns detention of National geographic photographer', 20 juni 2006, www.cpi.org geraadpleegd op 6 november 2006.

De journalist werd aangehouden vanwege zijn kritische artikel over de aanschaf van een duur presidentieel vliegtuig en Aruleba zou zich in zijn talkshow op de tv kleinerend hebben uitgelaten over datzelfde vliegtuig. Beide werden van opruiing beschuldigd. De aanklacht tegen Aruleba werd in oktober 2006 ingetrokken en de zaak tegen Durojaiye zou op 3 november 2006 voorkomen, maar hierover is verder niets vernomen.⁷¹

Twee journalisten die in juni 2006 werden vastgezet in verband met een kritisch artikel over de gouverneur van de deelstaat Ebonyi werden eind augustus 2006 op borgtocht vrijgelaten. In het artikel beschuldigden zij de gouverneur van mismanagement en corruptie. De twee werden vervolgd voor opruiing en laster. Ze zouden in september 2006 voorkomen⁷², maar over het verdere verloop is niets bekend.

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

Vrijheid van vergadering

Het recht op vrijheid van vergadering is grondwettelijk vastgelegd.⁷³ In de praktijk respecteert de regering dit recht voor pro-regering demonstraties, terwijl de oppositie vaak weerstand ondervindt.⁷⁴ De regering eist vergunningen voor het houden van publieke bijeenkomsten en demonstraties in de open lucht. Toch is het wel eens voorgekomen dat geen vergunning werd aangevraagd door de organisatoren en de autoriteiten er ook niet naar vroegen. De regering verbiedt bijeenkomsten die wegens hun politieke, etnische of religieuze context zouden kunnen leiden tot onrust.⁷⁵ In dit kader dient ook te worden vermeld dat het voorkomt dat religieuze (evangeliserings)bijeenkomsten in de open lucht die niet worden gehouden op erkende plaatsen voor de eredienst (kerken en moskeeën), in een aantal staten uit angst voor etno-religieus geweld verboden worden.⁷⁶

Vrijheid van vereniging

Het recht op vrijheid van vereniging is grondwettelijk vastgelegd.⁷⁷

Over het algemeen respecteert de regering de vrijheid van vereniging. Hier zijn echter wel uitzonderingen op.

⁷¹ 'Sedition case dropped against one journalist, another case adjourned', Reporters Without Borders, 11 oktober 2006.

⁷² 'Journalists freed on bail after more than two months in jail', Committee to Protect Journalists, geraadpleegd via www.cpi.org op 6 november 2006.

⁷³ Artikel 40 grondwet.

⁷⁴ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

⁷⁵ Idem.

⁷⁶ Bijvoorbeeld evangeliseringsbijeenkomsten. US Department of State, *International Religious Freedom Report 2006*.

⁷⁷ Artikel 40 grondwet.

Vakbonden

Volgens de grondwet mogen burgers lid worden van een vakbond en hebben zij ook het recht een vakbond op te richten. Dit recht wordt echter door andere wettelijke bepalingen ingeperkt:

- leden van de strijdkrachten en werknemers werkzaam in een door de overheid aangewezen cruciale sector⁷⁸ mogen geen lid worden van een vakbond;
- werknemers werkzaam in een zogenaamde 'Export Processing Zone', mogen pas tien jaar nadat het bedrijf is opgericht lid worden van een vakbond;
- vakbonden moeten officieel geregistreerd worden door de regering en minimaal 50 leden vertegenwoordigen.

In maart 2005 is de wet met betrekking tot vakbonden, 'the Amended Labour Act 2005', aangenomen. Tot het aannemen van deze wet was de 'Nigerian Labor Congress' (NLC) de enige centrale vakbond, een overkoepelende organisatie van 29 vakbonden. Met de inwerkingtreding van de wet is dit vervallen: naast de NLC kunnen ook andere vakbonden zich laten registreren als centrale vakbond, bijvoorbeeld de 'Trade Union Congress' en de 'Congress of Free Trade Unions'. Minder dan 10% van de werknemers heeft zich aangesloten bij een vakbond.⁷⁹

Werknemers hebben in principe het recht om te staken, echter zij die werkzaam zijn in een cruciale sector mogen dat sinds de inwerkingtreding van de vakbondswet niet. In september 2004 heeft een rechtbank geoordeeld dat stakingen alleen betrekking mogen hebben op salarissen en arbeidsomstandigheden, waardoor zaken als nationaal economisch beleid buiten het stakingsrecht kwamen te vallen. De NLC heeft de uitspraak aangevochten. Hierover is voor zover bekend nog steeds geen uitspraak gedaan. In de verslagperiode hebben meerdere stakingen plaatsgehad.

Militante etnische groeperingen

Een wetsvoorstel, de 'Prohibition of Certain Associations Act', zou president Obasanjo de bevoegdheid geven om militante etnische groeperingen juridisch aan te pakken.⁸⁰

⁷⁸ Het gaat hier om overheidspersoneel werkzaam bij de politie, douane, migratiediensten, gevangenissen en de centrale bank.

⁷⁹ US Department of State, 'Country Reports on Human rights Practices 2005', 8 maart 2006.

⁸⁰ Deze wet geeft de president de bevoegdheid om te ontbinden en verbieden 'any group of persons, association of individuals or quasi-military groups which in his opinion, is formed for the purpose of furthering the political, religious, ethnic, tribal, cultural or social interest of a group of persons or individuals contrary to the peace, order and good governance of the federation and the provisions of this Act'. Bron: Amnesty International, 'Nigeria: Vigilante violence in the south and south-east', AI AFR 44/014/2002.

Er is over het wetsvoorstel echter niet meer bekend dan dat het al enkele jaren ter behandeling in het parlement ligt. Of er in het wetsvoorstel groepen expliciet bij naam genoemd worden is niet duidelijk.

De militante etnische bewegingen zijn alle regionaal actief.⁸¹ De autoriteiten zijn niet altijd in staat om afdoende bescherming te bieden tegen eventueel op de persoon gericht geweld. Een persoon die problemen vreest van één van deze bewegingen, zal in een deel van Nigeria waar deze beweging niet actief is, voor zover bekend gevrijwaard zijn van deze problemen.⁸²

De Oodua People's Congress (OPC)

De OPC is actief in het zuid-westen van Nigeria en werd in augustus 1994 opgericht met als primair doel de bescherming en behartiging van de belangen van de Yoruba. Daarnaast was de oprichting een specifieke reactie op de nietigverklaring van de verkiezingen op 12 juni 1993 door het militaire regime van Babangida en de daaropvolgende arrestatie van Chief Moshod Abiola, een Yoruba, waarvan algemeen werd aangenomen dat hij de verkiezingen had gewonnen. De OPC staat autonomie van het Yoruba volk voor.⁸³ De OPC stelt dat het over magische krachten beschikt om criminelen te beteugelen en leden van de OPC te beschermen tegen conventionele wapens. Volgens de meerderheid van de bevolking is de OPC effectiever dan de politiemacht. In 1999 heeft de federale overheid de OPC verboden en de politie de opdracht gegeven hard op te treden tegen de organisatie.⁸⁴ Er hebben zich in het verleden meerdere incidenten voorgedaan tussen politie en OPC met dodelijke slachtoffers aan beide kanten. OPC-leden zijn zowel slachtoffer als pleger van mensenrechtenschendingen. Begin 1999 werd de OPC in twee facties opgesplitst. De ene factie werd voorgezeten door Dr. Fasehun en de andere door Gani Adams. Deze laatste was de meer radicale en militante van de twee facties. In april of mei 2005 hebben de twee facties zich herenigd.

⁸¹ Enkele die in de Niger Delta actief zijn, worden in paragraaf 2.3 behandeld. Andere groepen, elders in Nigeria actief, worden hier behandeld.

⁸² Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005. Dit is voor zover bekend in de verslagperiode niet veranderd.

⁸³ In zijn grondwet stelt de OPC duidelijk dat één van de doelen is 'to ensure maximum self-determination of the Yoruba people'. *Oodua People's Congress, Country of Origin Information, Immigration and Refugee Board of Canada*, 16 februari 2006.

⁸⁴ Volgens sommige bronnen wordt door de overheid minder hard opgetreden tegen de OPC dan tegen bijvoorbeeld de MASSOB, omdat president Obasanjo van Yoruba-afkomst is. Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, p.13.

*MASSOB*⁸⁵

Tussen 1967 en 1970 heeft een regio in het oosten van Nigeria, Biafra, geprobeerd zich af te scheiden van Nigeria. Dit had een bloedige burgeroorlog tot gevolg, waarin de centrale overheid de separatisten wist te verslaan. Toen in 1999 opnieuw de democratie werd ingevoerd, kondigde de MASSOB aan op een vreedzame manier zich af te willen scheiden van Nigeria. De MASSOB vertegenwoordigt het Igbo-volk. Dit volk is sterk vertegenwoordigd in de deelstaten Abia, Anambra, Ebonyi, Enugu en Imo. Daarnaast vormen de Igbo een minderheid in Akwa Ibom, Bayelsa, Cross River en Rivers State. De federale regering keek er vlak na de oprichting van de beweging amper naar om. Dit veranderde toen de beweging steeds meer aanhangers kreeg: met name handelaren, jonge werklozen en studenten in Igboland, Lagos, Abuja, Kaduna en Kano konden zich vinden in de doelen van de MASSOB. De federale regering reageerde door zich hard op te stellen wat tot veel gewelddadige confrontaties heeft geleid waarbij honderden mensen zijn gedood.⁸⁶ Een gezaghebbende bron meldde in de vorige verslagperiode dat de overheid de MASSOB-beweging als een serieuze dreiging voor de stabiliteit van het land ziet en dat het niet onwaarschijnlijk is dat de staat deze groep vervolgt. Met name de meest welbespraakte leiders lopen hierbij gevaar.⁸⁷ In september 2005 is de leider Ralph Uwazurike gearresteerd op verdenking van landverraad.⁸⁸ Daarnaast is de overheid op zoek naar trainingskampen en worden demonstraties van MASSOB-leden verboden.

Bakassi Boys

De 'Bakassi Boys' is een groep burgerwachten die werd opgericht om criminaliteit tegen te gaan. De 'Bakassi Boys' zijn met name actief in de deelstaten Enugu, Anambra, Abia, Ebonyi en Imo en behoren hoofdzakelijk tot de Igbo bevolkingsgroep. In de deelstaten Abia, Anambra en Imo worden de 'Bakassi Boys' officieel door de regering gesteund: zij worden voorzien van kantoren, uniformen, voertuigen en worden door de regeringen betaald.⁸⁹

⁸⁵ Movement for the Actualisation of the Sovereign State of Biafra. Hoewel de MASSOB zegt zich op een vreedzame manier af te willen scheiden van Nigeria, beschouwt de Nigeriaanse overheid de beweging als een militante etnische groepering. Om deze reden wordt de MASSOB onder 'militante etnische groeperingen' behandeld.

⁸⁶ IRIN, 4 september 2006. In juli 2006 kwam het nog tot hevige botsingen waarna in Onitsha en omgeving (deelstaat Anambra) de avondklok werd ingesteld. MASSOB leden beschuldigden nadien het leger van schendingen van mensenrechten. Soldaten zouden enkele mensen waarvan gedacht werd dat ze MASSOB leden waren zonder pardon hebben gedood.

⁸⁷ Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, 11. Dit is voor zover bekend niet veranderd in de verslagperiode.

⁸⁸ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

⁸⁹ Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, 11. Zie ook Immigration and Refugee Board of Canada, *Country of Origin Research, Bakassi Boys*, 14 februari 2006.

Er zijn berichten bekend dat leden van de 'Bakassi Boys' soms verdachten hebben gedood in plaats van ze over te dragen aan de politie.⁹⁰ Volgens één bron dienen weinig burgers een aanklacht in tegen de 'Bakassi Boys' omdat diegenen die dat wel hebben gedaan hard door de groep zouden zijn aangepakt.⁹¹

3.3.3 Vrijheid van godsdienst

Juridische waarborgen

Nigeria is een seculiere staat. De grondwet verbiedt een staatsgodsdienst en voorziet in de vrijheid van godsdienst, met inbegrip van de vrijheid om te veranderen van religie of geloofsovertuiging.⁹² Ook voorziet de grondwet in de vrijheid van het manifesteren en het propageren van de godsdienst door middel van erediensten en in het onderwijs.

Vrijheid van godsdienst in de praktijk

De federale regering eerbiedigt de godsdienstvrijheid in het algemeen, maar het komt voor dat deze vrijheid begrensd wordt in verband met de openbare veiligheid.⁹³ In een aantal deelstaten is, om veiligheidsredenen, een verbod op publieke bekeringsactiviteiten afgekondigd. Sommige groepen ondernemen, ondanks het afgekondigde verbod, wel publieke bekeringsactiviteiten.⁹⁴ De wet verbiedt discriminatie naar godsdienst, maar het komt wel voor dat particuliere bedrijven mensen discrimineren die een andere godsdienst hebben dan de leiding, met name bij de gunning van contracten.⁹⁵

Volgens de grondwet zijn studenten met een bepaalde godsdienst niet verplicht godsdienstles te krijgen in een andere godsdienst. In het noorden komt het echter voor dat er geen les wordt gegeven in het christendom en omgekeerd komt het in sommige zuidelijke staten voor dat er geen les wordt gegeven in de islam.⁹⁶

⁹⁰ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

⁹¹ Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, 15.

⁹² In de noordelijke deelstaten waar het sharia strafrecht van kracht is, is bekering tot het christendom niet schriftelijk vastgelegd als misdrijf waar de doodstraf op staat. Sommige leiders van de moslimgemeenschappen zijn echter van mening dat de doodstraf wel opgelegd zou moeten worden, omdat de Sharia bekering tot het christendom verbiedt en er de doodstraf aan verbindt. Ontleend aan *Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief, Mission to Nigeria*, E/CN.4/2006/5/Add.2, 7 oktober 2005. Er zijn geen gevallen bekend dat de doodstraf daadwerkelijk is opgelegd dan wel uitgevoerd.

⁹³ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

⁹⁴ US Department of State, *International Religious Freedom Report 2006*. De autoriteiten van de deelstaten zouden zich baseren op de 'Public Order Act' terwijl de bepalingen van deze wet in juni 2005 door een hooggerechtshof in Abuja in strijd met de grondwet werden verklaard.

⁹⁵ US Department of State, *International Religious Freedom Report 2006*.

⁹⁶ US Department of State, *International Religious Freedom Report 2006*.

Sharia

Sinds 2000 hebben twaalf noordelijke staten (Zamfara, Sokoto, Kebbi, Niger, Kano, Katsina, Kaduna, Jigawa, Yobe, Bauchi, Borno en Gombe) verschillende vormen van sharia strafrecht ingevoerd.⁹⁷ De daaruit voortvloeiende spanning tussen moslims en christenen leidde de afgelopen jaren tot een aantal zeer gewelddadige confrontaties, onder meer in de religieus gemengde stad Kaduna. Invoering van het sharia strafrecht werd door velen gezien als een politieke maatregel van de gouverneur van Zamfara, de deelstaat waar het sharia strafrecht als eerste werd ingevoerd, om de steun van het volk voor hem te vergroten en om onafhankelijker van de federale overheid in Abuja te kunnen optreden. Elf noordelijke deelstaten volgden het voorbeeld van Zamfara. De invoering van het sharia strafrecht werd door de gouverneurs gerechtvaardigd met religieuze redenen. Daarmee speelden zij in op de gevoelens van veel moslims.⁹⁸ Daarnaast werd de roep om strenge straffen steeds groter door de slechte uitvoering van het reguliere strafrecht, met zijn corruptie en lange wachttijden.⁹⁹

Het sharia strafrecht verschilt per staat. Volgens het jaarlijkse landenrapport van het US Department of State moeten in sommige staten alle zaken waarin moslims betrokken zijn behandeld worden door een sharia rechtbank en kunnen in andere staten waar sharia recht wordt gebruikt moslims in strafzaken ook kiezen voor het traditionele recht.¹⁰⁰ Een andere bron meldt echter dat het sharia recht in de 'sharia-staten' verplicht is voor alle moslims. Niet-moslims zijn in elk geval in geen enkele staat verplicht te worden berecht door een sharia rechtbank, maar in sommige staten kunnen zij daar wel voor opteren. In een aantal gevallen kan dit voor de gedaagde voordelig zijn wanneer de straf onder de sharia rechtspraak lager is dan onder het reguliere strafrecht.¹⁰¹

Traditionele Afrikaanse gebruiken

In heel Nigeria en door alle etnische groepen wordt geloofd in voodoo (magische religieuze rituelen en handelingen) en juju (toverkracht). Dit kan zowel goedaardig als kwaadaardig (zwarte magie, hekserij) zijn. Personen verdacht van hekserij worden door de bevolking vervolgd en soms zelfs gedood, vaak via 'necklacing'.¹⁰² De politie treedt hiertegen nauwelijks op, omdat men zelf in hekserij gelooft en vindt dat een heks de doodstraf verdient of omdat geldt dat wie een heks helpt zelf van hekserij beschuldigd zal worden. Het uitoefenen van hekserij en juju tegen betaling is strafbaar (1 jaar gevangenisstraf).¹⁰³

⁹⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

⁹⁸ Internationale Samenwerking, Gerbert van der Aa, *Hoera Sharia*, februari 2003.

⁹⁹ Zie ook Elsevier, Gerbert van der Aa, *Allah veroverd Kano*, 30 november 2002.

¹⁰⁰ US Department of State: *International Religious Freedom Report 2006*.

¹⁰¹ US Department of State: *International Religious Freedom Report 2006*.

¹⁰² Het vermoorden door middel van het omdoen van een brandende autoband om de hals.

¹⁰³ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 62 ev.

3.3.4 Bewegingsvrijheid

De grondwet voorziet in de vrijheid van beweging in het land, van reizen naar het buitenland, van emigratie en van repatriëring. De grondwet verbiedt uitwijzing van eigen burgers, de regering maakt geen gebruik van gedwongen ballingschappen.¹⁰⁴

Er wordt in het algemeen van overheidswege geen beperking gesteld aan de bewegingsvrijheid binnen Nigeria. Er wordt echter wel regelmatig (tijdelijk) een avondklok ingesteld in gebieden waar onlusten zijn.¹⁰⁵

Bij wegblokkades en controleposten worden mensen en voertuigen gecontroleerd en in de meeste gevallen vervolgens doorgelaten. Het komt voor dat beveiligingsbeambten en wetshandhavers mensen afpersen en (excessief) geweld gebruiken bij controleposten en wegblokkades.¹⁰⁶

Het land kent geen algemene identificatieplicht. Er wordt al jaren gewerkt aan de invoering van een nationale identiteitskaart. Tot nu toe zijn alleen enkele kaarten in Abuja uitgegeven, in de rest van Nigeria vrijwel geen. Overigens bezitten sommige Nigerianen wel al een identiteitskaart die is aangemaakt tijdens een testperiode. Deze kaarten zijn legaal. Volgens Human Rights Watch geven lokale autoriteiten ‘certificates of indigeneity’ uit aan mensen die oorspronkelijk uit een bepaald gebied komen.¹⁰⁷

De vrijheid om buiten Nigeria te reizen is wettelijk geregeld in de Paspoortwet van november 1998. Sinds deze datum wordt een nieuw model paspoort afgegeven. Meer informatie over documentkwesties is te vinden in het ambtsbericht ‘Legalisatie en verificatie van documenten uit Nigeria’ van 13 december 2002.

Er bestaan lijnvluchten van en naar Europa vanuit Abuja, Lagos, Port Harcourt en Kano. Er wordt drie keer per week vanuit Abuja via Kano naar Amsterdam gevlogen. Vanuit Lagos is er dagelijks een rechtstreekse vlucht naar Amsterdam.

Voor zover bekend hebben zich bij de terugkeer van asielzoekers in Nigeria geen noemenswaardige problemen voorgedaan. Indien zij uit Nederland komen, is bij begeleide terugkeer meestal hun identiteit reeds door de Nigeriaanse Ambassade in Den Haag vastgesteld. Bij aankomst in Lagos worden hun documenten gecontroleerd.

¹⁰⁴ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2005’, 8 maart 2006.

¹⁰⁵ Idem.

¹⁰⁶ Idem. Die controleposten en wegblokkades dienen meestal om criminelen op te sporen of om mensen te verhinderen naar (tijdelijke) conflictgebieden te reizen wanneer hun aanwezigheid daar zou kunnen leiden tot andere gewelddadige (vergeldings)acties.

¹⁰⁷ Human Rights Watch, ‘They do not own this place’, *Government Discrimination against ‘non-indigenes’ in Nigeria*, april 2006, pagina 20.

Afstand Nigeriaanse nationaliteit

Op grond van artikel 29 van de Nigeriaanse grondwet kan afstand gedaan worden van de Nigeriaanse nationaliteit. Welke procedure hiervoor gevolgd moet worden is niet in nadere regelgeving vastgelegd. Volgens sommige bronnen zou een Nigeriaan, die afstand wil doen van zijn nationaliteit, een verzoek daartoe in moeten dienen¹⁰⁸ waarop de president via het ministerie van Binnenlandse Zaken beslist. Bij een positieve beslissing, zou een ‘renunciation certificate’ (afstandsverklaring) worden uitgereikt waarmee de Nigeriaanse nationaliteit komt te vervallen. In een aantal gevallen is deze procedure daadwerkelijk opgestart, maar er is voor zover bekend in geen enkel geval een ‘renunciation certificate’ afgegeven. Wel heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken aan een aantal verzoekers schriftelijk laten weten dat hun aanvraag in behandeling is genomen. Sommigen wachten al jaren op de definitieve beslissing.

3.3.5 **Rechtsgang**

Rechtsgang: regulier strafrecht

Het Nigeriaanse strafrecht kent twee stelsels die naast elkaar bestaan. In het zuiden geldt de *Criminal Code* en in het noorden de *Penal Code*. Dit verschil komt voort uit de traditionele verdeling tussen het islamitische noorden en het christelijke zuiden. De federale politie is eraan gehouden om verdachten over te brengen naar de plaats waar het delict gepleegd is. Op andere rechtsgebieden geldt wel een voor geheel Nigeria uniform systeem.

De grondwet stelt dat verdachten recht hebben op een openbare rechtszaak binnen een redelijke periode na arrestatie en op juridische bijstand naar eigen keuze.¹⁰⁹

Het strafrecht gebiedt dat verdachten binnen drie maanden berecht moeten worden. Verdachten moeten echter in de praktijk aanmerkelijk langer wachten, soms wel diverse jaren, voordat de zaak voor de rechter komt. Soms worden steekpenningen gevraagd om de zaak te bespoedigen.¹¹⁰

De indruk bestaat dat het reguliere rechtssysteem geplaagd wordt door corruptie.¹¹¹ Er is een tekort aan personeel bij de rechterlijke macht, er is te weinig geld voor bijvoorbeeld redelijk materiaal en de medewerkers van de rechtbank worden slecht betaald.

¹⁰⁸ Voor Nigerianen in Nederland zou dit betekenen dat een verzoek via de Nigeriaanse ambassade in Den Haag doorgeleid wordt naar het Nigeriaanse ministerie van Binnenlandse Zaken.

¹⁰⁹ Artikel 36 grondwet.

¹¹⁰ US Department of State, ‘*Country Reports on Human Rights Practices 2005*’, 8 maart 2006.

¹¹¹ ACCORD, ‘*Nigeria, Länderbericht August 2004*’, p 21.

Het werk wordt inefficiënt gedaan, omdat de medewerkers slecht getraind en door de slechte betaling ongemotiveerd zijn en gemakkelijk te corrumperen.¹¹² Het rechterlijk apparaat wordt nog extra belast doordat politici veelvuldig een beroep doen op de rechterlijke macht in zaken betreffende de verkiezingen, dit vaak als vertraging- of sabotagetechniek. De rechters lijken zich hierin echter onafhankelijk op te stellen.

Het ministerie van Justitie heeft op federaal en deelstaat niveau strenge regels ingevoerd ten aanzien van het niveau van scholing van rechters en de duur van hun aanstelling. Deze regels zijn echter niet op lokaal niveau doorgevoerd. Daarnaast heeft de '1993 Esho Panel', opgericht om corruptie binnen de rechterlijke macht te onderzoeken, in de vorige verslagperiode gevraagd om de 'terugtrekking' van 47 rechters. Geen van de rechters die in het rapport worden genoemd hebben echter hun functie wegens onregelmatigheden neergelegd.¹¹³

Nigerian National Drug Law Enforcement Agency Decree No. 33

Dit decreet van oktober 1990 maakt het mogelijk om een Nigeriaan te arresteren voor het te schande maken van zijn land in het buitenland. Het decreet staat de Nigeriaanse autoriteiten toe om iemand die in het buitenland een drugsdelict heeft begaan en daarmee de naam van Nigeria heeft bezoedeld, bij terugkomst te arresteren en vast te houden. De maximale straf is vijf jaar, ook als betrokkene reeds in het buitenland zijn straf heeft uitgezeten.¹¹⁴ Het decreet geldt alleen voor drugsmisdrijven. Verordening No. 33 schendt het 'ne bis in idem' principe niet omdat betrokkene in het buitenland heeft vast gezeten wegens een drugsmisdrijf en in Nigeria wegens het te schande brengen van de reputatie van Nigeria. Het zijn derhalve twee verschillende misdrijven. Volgens bronnen dient te worden opgemerkt dat het al dan niet veroordeeld worden op grond van verordening No. 33 afhangt van de oplettendheid van de Nigeriaanse autoriteiten: in het algemeen loopt iemand alleen dan risico om op grond van de verordening te worden opgepakt wanneer zijn zaak de kranten in het andere land heeft gehaald en de Nigeriaanse ambassade ter plaatse zo alert is geweest de zaak naar de hoofdstad door te geleiden.

Rechtsgang: Sharia strafrecht

De wetgeving, opsporing en vervolging onder het sharia strafrecht gelden alleen in de twaalf noordelijke deelstaten. De federale politie ziet niet toe op handhaving van de sharia.

¹¹² US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹¹³ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 21.

¹¹⁴ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 20.

Men kan zich derhalve aan de sharia onttrekken door zich elders in Nigeria te vestigen, mits betrokkene aan de lokale autoriteiten weet te ontkomen.¹¹⁵ De meeste sharia deelstaten hebben separate handhavingsorganen in het leven geroepen: burgerwachten, die zichzelf ‘hisba groups’ noemen.

Na een veroordeling zal, indien geen beroep meer mogelijk is, de sharia straf voltrokken worden. Geen van de sharia strafwetten is ingevoerd met een toelichting, waarin beslissingen uitgelegd en onderbouwd worden. De wetten lijken haastig te zijn opgesteld. De sharia strafwetten bevatten fouten, tegenstellingen en verkeerde en soms onbegrijpelijke bewoordingen. Bovendien zijn de sharia rechters en advocaten nog steeds niet goed opgeleid voor dit recht.¹¹⁶

Gevolgen voor niet-moslims

Het sharia strafrecht is in principe alleen van toepassing op moslims in de deelstaten waar het van kracht is. De jurisdictie kan worden uitgebreid naar niet-moslims, maar alleen op vrijwillige basis en door middel van een speciale procedure. Naast de sharia strafwetten blijft in het noorden het reguliere strafrecht, de ‘Penal Code’, onverminderd van kracht. Het in Noord-Nigeria vigerende reguliere strafrecht geldt voor iedereen, moslims en niet-moslims. Een moslim kan in het noorden onder de ‘Penal Code’ (en indien de moslim in het zuiden een misdaad begaat onder de ‘Criminal Code’) worden berecht.¹¹⁷

De niet-moslim gemeenschap wordt soms (indirect) ook door de invoering van de sharia geraakt, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en openbaar vervoer. Zo richt het curriculum van scholen in staten waar de sharia geldt zich meer op de islam, ongeacht de religie van de kinderen. In Kano en Zamfara zijn alle studentes verplicht een islamitische hoofddoek (hijab) te dragen, ook de niet-moslima’s.¹¹⁸ Het gebruik van alcohol door niet-moslims is niet strafbaar met uitzondering van Kano State. In mei 2004 kondigden de autoriteiten aldaar aan dat op het drinken of verkopen van alcohol in andere plaatsen dan daartoe aangewezen restaurants of op militaire bases, een straf zou komen te staan van USD 380 of een gevangenisstraf van maximaal een jaar.¹¹⁹

De toegang tot de media voor niet-moslims verslechtert in de sharia-staten, met name waar de media in overheidshanden zijn.

¹¹⁵ ACCORD, ‘Nigeria, Länderbericht August 2004’, p 31.

¹¹⁶ Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/5/Add.2, 7 oktober 2005.

¹¹⁷ Zie voor het verschil tussen ‘Penal Code’ en ‘Criminal Code’ pagina 31.

¹¹⁸ ACCORD, ‘Nigeria, Länderbericht August 2004’, p 31.

¹¹⁹ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2005’, 8 maart 2006.

In sommige staten worden niet-moslims gehinderd in de uitoefening van hun religie. Dit geldt echter ook voor moslims in het overwegend christelijke zuiden van het land.¹²⁰

Grondwettelijkheid sharia strafrecht

Er bestaan verschillende meningen over de vraag of invoering van het sharia strafrecht grondwettelijk is. Op sommige punten lijkt het sharia strafrecht in strijd te zijn met de grondwet. Zo beperkt de grondwet het bereik van de islamitische wetgeving tot het civiel recht en worden door het sharia strafrecht moslims en niet moslims verschillend behandeld. Hoewel president Obasanjo reeds in 1999 verklaarde dat de invoering van het sharia strafrecht ongrondwettelijk is, heeft de federale regering tot nu toe niets gedaan om er maatregelen tegen te nemen.

Verhouding tot de bescherming van mensenrechten

Het sharia strafrecht kent onder andere straffen als steniging tot de dood erop volgt, vergelding¹²¹, amputatie, stokslagen en bloedgeld.¹²² Er zijn geen berichten bekend van steniging en amputatie tijdens de verslagperiode.¹²³ Er bestaat in Nigeria echter noch bij de overheid noch bij non-gouvernementele organisaties een centraal systeem dat strafzaken registreert. Om deze reden zijn geen betrouwbare statistieken beschikbaar over het aantal straffen dat daadwerkelijk is opgelegd.¹²⁴

Een aantal straffen die het sharia strafrecht op kan leggen zoals steniging en het afhakken van een hand of een voet zijn in strijd met mensenrechtenverdragen waarbij Nigeria partij is en worden als wreed, inhumain en vernederend beschouwd. Over het algemeen is de wettekst op zich niet erg discriminerend voor vrouwen, maar de toepassing ervan wel: de getuigenis van een man heeft bijvoorbeeld meer waarde dan van een vrouw.¹²⁵ Ook worden rechten van kinderen geschonden. In het sharia strafrecht wordt iemand over het algemeen als volwassen gezien zodra de eerste tekenen van de pubertijd zich uiten. Dit heeft tot gevolg dat jonge tieners al gestraft kunnen worden met verminking en met de doodstraf.

President Obasanjo heeft in het verleden verschillende malen gezegd dat hij tegen de doodstraf is en hij heeft verklaard dat niemand in zijn land voor overspel zal worden gestenigd.

¹²⁰ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 31. Ook in de verslagperiode nog.

¹²¹ Hierbij krijgt de dader dezelfde verwonding als het slachtoffer.

¹²² Een bedrag te betalen als compensatie voor moord en letsel.

¹²³ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹²⁴ Human Rights Watch, 'Political Shari'a?', Human Rights and Islamic Law in Northern Nigeria, September 2004.

¹²⁵ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

Ook verklaarde de minister van Justitie ooit dat de regering de mogelijkheid heeft zich te bemoeien met de islamitische rechtspraak.¹²⁶

Beroepsmogelijkheden

Veroordeelden kunnen beroep aantekenen bij het federale 'Court of Appeal' en vervolgens bij het 'Federal High Court' van Nigeria. Als laatste beroepsinstantie is een gratieverzoek aan het staatshoofd mogelijk.

3.3.6 Arrestaties en detenties

Wettelijke bepalingen

De grondwet verbiedt willekeurige arrestatie en detentie. Volgens de grondwet mag de politie personen arresteren en 24 uur vasthouden, voordat ze deze persoon een strafbaar feit ten laste legt. De arresterende politieagent moet de arrestant meedelen waarvoor hij opgepakt wordt en hij moet aangeven dat de arrestant recht heeft op rechtsbijstand en borg kan vragen. Verdachten hebben er recht op dat hun zaak spoedig voorkomt.

Arrestaties

Politie en veiligheidsdiensten houden zich niet altijd aan het verbod op willekeurige arrestatie en detentie en misbruiken hun macht.¹²⁷ Het komt voor dat mensen zonder aanklacht gearresteerd worden en niet op hun rechten gewezen worden. Ook gebeurt het dat de arrestanten hun familieleden niet op de hoogte kunnen brengen. Soms zitten gevangenen lang vast zonder bezoek te mogen ontvangen en wordt hen juridische bijstand onthouden. De mogelijkheid om op borgtocht vrij te komen is in veel delen van het land niet goed geregeld. Corruptie speelt daarbij ook een rol. Lange periodes van voorarrest blijven een serieus probleem.¹²⁸ 64% van de gevangenen wacht nog op een proces.¹²⁹ Sommige gevangenen zitten al meer dan tien jaar vast.¹³⁰ Velen zitten al langer vast dan de maximale straf die staat op hun vergrijp.

¹²⁶ BBC, 9 november 2002, Nigeria vows to prevent stoning, door Dan Isaacs. In de verslagperiode verder niets over vernomen.

¹²⁷ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 16. Ook in de verslagperiode is deze praktijk niet gewijzigd.

¹²⁸ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006. Veelal komt dit eenvoudigweg door gebrek aan adequaat transport naar de rechtbank.

¹²⁹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹³⁰ Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/53/Add.4, 7 januari 2006 en BBC News, 'The 'notorious' jails of Nigeria', 7 april 2006, geraadpleegd via <http://newsvote.bbc.co.uk> op 24 november 2006.

Daarnaast zijn ook berichten bekend van politiek gemotiveerde arrestaties. Leden van de MASSOB-beweging en de OPC worden bijvoorbeeld regelmatig opgepakt en voor langere tijd vastgehouden.¹³¹

Gevangenen

Situatie in gevangenen

Nigeria kent zo'n 150 gevangenen en 83 dependances.¹³²

Mensenrechtenorganisaties schatten de gevangenispopulatie op 42.000 tot 45.000 personen, waarvan bijna 65% zich nog in voorarrest bevindt. Begin 2006 kondigde de regering aan ervoor te zullen zorgen dat van 25.000 gedetineerden het proces bespoedigd zal worden door middel van het verlenen van juridische bijstand dan wel dat ze op vrije voeten gesteld zullen worden. Dit om overbevolking in de gevangenen tegen te gaan.

Voor onmiddellijke vrijlating zouden zieke gevangenen in aanmerking komen plus die gevangenen die verdacht worden van kleine misdrijven, maar uiteindelijk langer zonder proces in de gevangenis zitten dan ze als straf maximaal zouden kunnen krijgen.¹³³ In de verslagperiode is niet gebleken dat het voornemen in praktijk is gebracht.

De situatie in de gevangenen van Nigeria is zwaar en levensbedreigend. De meeste gevangenen zijn oud en zelfs minimale voorzieningen ontbreken.¹³⁴ Gevangenen slapen vaak op betonnen vloeren en er worden niet altijd matrassen en dekens verstrekt. Men krijgt één keer of maximaal twee keer per dag te eten. Alleen gevangenen met geld of met familie die eten brengt krijgen voldoende te eten. Er is gebrek aan drinkwater, de sanitaire voorzieningen zijn slecht en er is sprake van overbevolking: er zitten soms meer dan twee of drie keer zoveel gevangenen in een gevangenis dan toegestaan. De situatie is dan ook ongezond en ziekte is het gevolg. Veel gevangenen overlijden door gebrek aan medische voorzieningen. Volgens de organisatie 'Prisoners Rehabilitation and Welfare' (PRAWA) worden de doden begraven in de buurt van de gevangenis, meestal zonder dat de familie op de hoogte wordt gesteld.

¹³¹ Oodua People's Congress, Country of Origin Information, Immigration and Refugee Board of Canada, 16 februari 2006 en US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹³² Immigration and Refugee Board of Canada, *Nigeria: prison conditions, including the treatment of political prisoners*, mei 2004.

¹³³ Amnesty International, 'Release of up to 25.000 detainees and prisoners', AI Index AFR 44/002/2006, 9 januari 2006. Halverwege 2006 werd dit voornemen herhaald door de minister van Justitie (ANP/RTR, 24 augustus 2006).

¹³⁴ Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/53/Add.4, 7 januari 2006 en US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

Het is onbekend hoeveel gevangenen op deze manier de dood hebben gevonden omdat de gevangenen de administratie niet goed bijhouden.¹³⁵

Of verdachten en reeds veroordeelde misdadigers gescheiden worden vastgehouden is afhankelijk van de faciliteiten van de gevangenis. In de meeste gevangenen zitten ze bij elkaar. Gevangenen die nog op een proces wachten zijn over het algemeen slechter af dan gevangenen die reeds veroordeeld zijn. Deze laatste categorie gevangenen heeft meer bewegingsruimte binnen de gevangenen.

Volgens PRAWA en andere ngo's is de situatie in gevangenen op het platteland slechter dan in de gevangenen in de stedelijke gebieden.¹³⁶ De overheid heeft van de situatie in de gevangenen een prioriteit gemaakt: in 2004 heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken extra fondsen toegewezen gekregen om dit doel te verwezenlijken.¹³⁷ Er is in de verslagperiode echter nog geen verbetering waargenomen.

Vrouwen en jongeren in gevangenen

Vrouwen en jongeren worden, met name in de rurale gebieden, vaak samen met mannelijke gevangenen gedetineerd. In hoeverre er in deze omstandigheden sprake is van (seksueel) geweld is niet bekend.¹³⁸ Ook in politiecellen kunnen mannen en vrouwen gemengd worden opgesloten. Vrouwen die verdacht worden van een klein vergrijp worden over het algemeen op borgtocht vrijgelaten.

3.3.7 Mishandeling en foltering

De grondwet verbiedt wrede en ontorende behandeling en straffen. De politie, militairen en veiligheidsdiensten leven dit verbod niet altijd na. Ze gebruiken vaak excessief geweld bij het bestrijden van de misdaad, bij gewelddadige demonstraties of uitbarstingen van etno-religieus geweld en maken zich daarbij schuldig aan mishandeling van demonstranten, verdachten, gevangenen en willekeurige burgers.¹³⁹ Foltering, mishandeling en vernederende behandeling tijdens politiebewaring zijn er meestal op gericht bekentenissen af te dwingen.¹⁴⁰

¹³⁵ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹³⁶ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 22.

¹³⁷ Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, p. 58.

¹³⁸ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹³⁹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006. Zie ook 'Rest in Pieces', *Police Torture and Deaths in Custody in Nigeria*, Human Rights Watch, juli 2005.

¹⁴⁰ Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/53/Add.4, 7 januari 2006.

De regering is in samenwerking met diverse ngo's doende, door betere training van de politie op dit punt en instructies terzake aan de leiding, in het gewelddadig optreden van politie verbetering te brengen en excessief geweld uit te bannen. President Obasanjo geeft er de voorkeur aan bij onlusten de politie in te zetten en het leger alleen daar in te schakelen waar de politie er niet in slaagt de onrust te beteugelen.

Ook militante groeperingen en burgerwachten als de Bakassi Boys en de OPC maken zich schuldig aan onrechtmatige arrestaties en mishandeling (opsluiting, marteling en andere vernederende onmenselijke daden).¹⁴¹

3.3.8 Doodstraf

Regulier strafrecht

Het reguliere Nigeriaanse strafrecht kent de mogelijkheid van de doodstraf wegens moord, gewapende overval, illegaal wapenbezit, hoogverraad en desertie in oorlogstijd. Begin 2006 wachtten volgens PRAWA 548 gevangenen de uitvoering van de doodstraf af. Tien van hen waren vrouw.¹⁴² In de verslagperiode zijn geen gevallen bekend waarin de doodstraf daadwerkelijk ten uitvoer is gebracht.¹⁴³

In oktober 2004 verscheen een rapport van een studiegroep die was opgericht om aanbevelingen, voortvloeiend uit een parlementair debat, met betrekking tot het opleggen van de doodstraf uit te werken. In het rapport werd onder andere voorgesteld om een moratorium in te stellen op de tenuitvoerlegging van de doodstraf totdat het Nigeriaanse rechtssysteem voor iedereen een eerlijk proces kan garanderen. De regering liet zich nog niet uit over dit rapport.¹⁴⁴

Amnestie wordt meestal verleend op de Nigeriaanse onafhankelijkheidsdag (1 oktober). Voor zover bekend is er in de verslagperiode geen amnestie aan ter dood veroordeelden verleend.

Sharia strafrecht

Voorzover bekend zijn in het kader van het sharia strafrecht in de verslagperiode geen doodstraffen voltrokken. Wel werden enkele doodvonnissen opgelegd. Een aantal veroordelingen tot dood door steniging is vernietigd op procedurele of inhoudelijke gronden.¹⁴⁵

¹⁴¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁴² IRIN, *In overcrowded prisons, survival is a daily battle*, 11 januari 2006.

¹⁴³ Amnesty International Jaarboek 2006.

¹⁴⁴ Amnesty International Jaarboek 2006.

¹⁴⁵ Echter niet op constitutionele gronden. US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006 en Amnesty International Jaarboek 2006.

3.3.9 Vermissingen / verdwijningen

Er zijn berichten van politiek gemotiveerde vermissingen of verdwijningen in de verslagperiode.¹⁴⁶ Hierover zijn verder geen details bekend.

In de oliegebieden was het aantal ontvoeringen van medewerkers van de oliemaatschappijen door militante groeperingen groot. De medewerkers werden vastgehouden om de vraag naar herverdeling van rijkdom in deze gebieden kracht bij te zetten of om losgeld te ontvangen. Ook speelden politieke redenen mee, zoals de eis om vrijlating van gevangengenomen militieleden. Voor zover bekend kwam iedereen, op één gegijzeld na, vrij na onderhandelingen tussen de gijzelnemers en de lokale overheden en de oliemaatschappijen. Vanwege onderbezetting waren politie en gewapende strijdkrachten veelal niet bij machte de overtreders aan te pakken. Ook werden ontvoeringen door gebrek aan menskracht veelal niet strafrechtelijk onderzocht.¹⁴⁷

3.3.10 Buitengerechtelijke executies en moorden

Politie, leger en veiligheidsdiensten

Er zijn berichten van dodelijk geweld en buitengerechtelijke executies van burgers door politie en veiligheidsdiensten. Deze worden bijvoorbeeld gepleegd bij wegblokkades en controleposten, bij weigering steekpenningen te betalen¹⁴⁸ of tijdens verblijf in politiedetentiecentra. Zo zou de politie gemiddeld in één op de twintig gevallen schieten wanneer een automobilist weigert steekpenningen te betalen.¹⁴⁹ Als reden voor de executies wordt vaak aangevoerd dat het een gewapende overvaller betrof of dat de verdachte probeerde te ontsnappen.¹⁵⁰ Daarnaast treden politie, leger en veiligheidsdiensten excessief op bij demonstraties tegen de regering. Een aantal van de buitengerechtelijke executies en moorden heeft geleid tot een strafrechtelijk onderzoek, maar slechts in een paar gevallen heeft een dergelijk onderzoek tot een veroordeling geleid.¹⁵¹

In hun pogingen de orde te herstellen hebben politie, leger en veiligheidsdiensten bij verschillende etno-religieuze conflicten geweld gebruikt, waarbij vele doden zijn gevallen. De overheid herstelde veelal met harde hand de rust in deze conflictgebieden, gebruikte hierbij in sommige gevallen disproportioneel geweld en riep door haar optreden vaak nieuw geweld op.

¹⁴⁶ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁴⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁴⁸ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁴⁹ IRIN, 'Abusers not protectors – how Nigerians view their police force', 24 mei 2005.

¹⁵⁰ Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/53/Add.4, 7 januari 2006. Sinds 2000 zijn zo'n 2400 'gewapende overvallers' gedood.

¹⁵¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

Het is politie en leger toegestaan vermeende criminelen en vandalen in de Niger Delta te doden. Ook in de strijd tegen de criminaliteit gebruikte de politie soms excessief geweld.

Operatie 'Fire for Fire'

In 2002 werd door de federale regering een anti-misdaad taakgroep ('federal anticrime taskforce' ook bekend als 'Operation Fire for Fire') opgericht als reactie op de steeds sterker wordende publieke roep gewelddadige misdaad harder aan te pakken. De 'Operation Fire for Fire' verleende de politie feitelijk een vrijbrief voor een groot aantal mensenrechtenschendingen. In de praktijk werden - naast criminelen - ook onschuldige omstanders gewond of gedood. De politieagenten zijn in de meeste gevallen niet ter verantwoording geroepen voor het excessieve en dodelijke geweld. De taakgroep is in de verslagperiode ontbonden.¹⁵²

Militante groeperingen

De huidige burgerwachten zijn vooral terug te voeren op het onvermogen van de Nigeriaanse staat om de veiligheid te garanderen. Mede als gevolg van het wantrouwen tegen de politie bleven militante groeperingen en burgerwachten zoals de Bakassi Boys en de OPC een belangrijke rol spelen.

Deze private strijdgroepen vullen het machtsvacuüm op. In de meeste zuidoostelijke staten worden deze burgerwachten gesteund door de gouverneurs van de deelstaten. Deze groeperingen schenden mensenrechten. Naast onrechtmatige arrestaties en mishandelingen waren deze groeperingen ook verantwoordelijk voor het doden van burgers.¹⁵³ De Nigeriaanse staat biedt geen effectieve bescherming tegen geweld door milities. De politie streeft ernaar de milities te vernietigen en hun leden te doden en richt zich niet op het beschermen van de bevolking.¹⁵⁴ Voor meer informatie over de militante groeperingen wordt verwezen naar hoofdstuk 2.3 (veiligheid) en 3.3.2. (vrijheid van vereniging en vergadering).

Politieke moorden

Gedurende de verslagperiode is een aantal politieke moorden gepleegd. Zie hoofdstuk 2.2. (politieke ontwikkelingen).

Rituele moorden

In Nigeria worden rituele moorden gepleegd.¹⁵⁵ Het aantal moorden stijgt rond het Eleku festival (van augustus tot september).

¹⁵² US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006 en Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/53/Add.4, 7 januari 2006.

¹⁵³ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁵⁴ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 35.

¹⁵⁵ Het Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006 haalt een bron uit 2005 aan die stelt dat ieder jaar zo'n 100 Nigerianen slachtoffer zijn van rituele moorden.

Meestal worden slachtoffers ontvoerd, vermoord en onthoofd. Vaak worden ook andere lichaamsdelen (bijvoorbeeld geslachtsorganen, tongen) afgesneden en ogen uitgestoken. De afgesneden lichaamsdelen spelen een grote rol in voodoo praktijken, met name in rituelen die iemand rijk moeten maken. In hoeverre geheime genootschappen betrokken zijn bij rituele moorden is niet met zekerheid vast te stellen.¹⁵⁶

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Vrouwen

De grondwet voorziet in het recht om gevrijwaard te blijven van discriminatie op grond van het feit dat men tot een bepaalde leefgemeenschap behoort, op grond van afkomst, etnische groep, sekse, godsdienst of politieke gezindheid. Desalniettemin blijft sociale discriminatie van vrouwen op grond van godsdienst, traditie of etniciteit wijd verspreid. De 'waarde' van vrouwen wordt vaak afgemeten aan hun vruchtbaarheid en of ze zich wel als goede echtgenote gedragen. Vrouwen bevinden zich onder het gewoonterecht in een onderhorige positie ten opzichte van hun echtgenoot en schoonfamilie.¹⁵⁷ Volgens één bron houden ongeveer tien à vijftien NGO's zich bezig met de ondersteuning van vrouwen.¹⁵⁸

Maatschappelijke positie

Hoewel sommige vrouwen vooruitgang boeken in de academische en de zakenwereld, blijven de meeste vrouwen achtergesteld als gevolg van structurele discriminatie op het gebied van scholing en werk. Van de mannen is 58% geletterd en van de vrouwen 41%.¹⁵⁹ Vrouwen van het platteland zijn slechter opgeleid dan vrouwen uit de stedelijke gebieden. In het noorden worden jongens voorgetrokken als het erom gaat of ze al dan niet naar de lagere en middelbare school mogen. In het zuiden dwingt armoede ouders vaak tot de keuze niet alle kinderen naar school te laten gaan. Ouders kiezen dan meestal voor hun zonen terwijl zij hun dochters laten werken in zaken en in de straathandel.¹⁶⁰

Hoewel er voor vrouwen wettelijk geen restricties zijn om te werken worden ze daarbij wel gediscrimineerd.

¹⁵⁶ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004'.

¹⁵⁷ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 76 ev.

¹⁵⁸ Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, p. 37.

¹⁵⁹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁶⁰ AFROL Gender Profiles Nigeria, geraadpleegd via www.afrol.com op 28 november 2006.

In de private sector krijgen vrouwen moeilijker toegang tot werk, hebben ze minder kans op promotie en is er geen gelijke betaling. Er zijn bedrijven die vrouwen ontslaan wanneer ze zwanger worden.

Het is voor vrouwen moeilijker commerciële leningen te krijgen, met name voor ongehuwde vrouwen. Ook is het voor vrouwen moeilijker gebruik te maken van bepaalde belastingvoordelen. Als gevolg hiervan zijn vrouwen in de formele sector ondervertegenwoordigd, maar in de informele economie spelen ze een belangrijke rol.¹⁶¹

In de politiek zijn weinig vrouwen actief. Van de 500 ministeriële en parlementaire posities worden slechts 21 (6 ministers, 3 senatoren en 12 parlementsleden) door vrouwen ingenomen.¹⁶² Ook in het rechtssysteem zijn vrouwen sterk ondervertegenwoordigd. In mei 2005 werd de eerste vrouwelijke rechter in de 'Supreme Court' benoemd.¹⁶³

In delen van Nigeria, met name in het Noorden, worden vrouwen volledig afgeschermd van mannen buiten hun familie. Dit heet Purdah. Hiermee wordt hun bewegingsvrijheid ernstig aangetast.¹⁶⁴

Meerderjarige vrouwen zijn wettelijk handelingsbekwaam en kunnen zelfstandig een reisdocument aanvragen. De aanvraagprocedure is voor mannen en vrouwen gelijk. Vrouwen hoeven wettelijk geen toestemming te hebben van hun echtgenoot voor het verkrijgen van een paspoort. In de praktijk kan het in bepaalde gebieden waar de sharia wordt toegepast voorkomen dat vrouwen geëscorteerd dienen te worden en vooraf wel de toestemming van hun man, dan wel hun vader, nodig hebben om een paspoort aan te vragen.

Er zijn geen officiële kleding- of gedragscodes voor vrouwen. In Zamfara State is in de vorige verslagperiode echter een wetsvoorstel ingediend dat onder andere een kledingvoorschrift voor vrouwen bevat, inhoudende dat vrouwen geen korte rokken en broeken meer mogen dragen.¹⁶⁵ Ook heeft de regering van Kano State in september 2003 voor alle meisjes (moslims en niet-moslims) die staatsscholen bezoeken het dragen van de 'hijab' verplicht gesteld.¹⁶⁶

¹⁶¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁶² ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p77.

¹⁶³ Pan African News Agency, 'Country gets first female supreme court justice', 12 mei 2005.

¹⁶⁴ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p76.

¹⁶⁵ US Department of State, *International Religious Freedom Report 2004: Nigeria*. Onbekend of dit wetsvoorstel is aangenomen.

¹⁶⁶ IRIN d.d. 01-09-2003.

In mei 2005 werd, ook in Kano, bepaald dat motortaxichauffeurs geen vrouwelijke passagiers meer mogen vervoeren, omdat vervoer van vrouwen op motortaxi's in strijd zou zijn met de sharia.¹⁶⁷ In de ziekenhuizen in Zamfara State zijn de seksen gescheiden en in deze staat bestaat gescheiden openbaar vervoer. Christelijke instellingen verzorgen eigen vervoer voor christelijke vrouwen om te voorkomen dat deze vrouwen lang op het door de deelstaat verzorgde vervoer voor vrouwen moeten wachten.

Huwelijk en erfrecht

Er worden drie typen huwelijk in Nigeria erkend. Het traditionele (of gewoonterechtelijke), het islamitische en het burgerlijk huwelijk. Binnen het traditionele en islamitische huwelijk komt polygamie voor. In het islamitische recht mag een man vier vrouwen hebben.

De grondwet beschouwt een gehuwd meisje als meerderjarig (dit geldt niet voor jongens). Hierdoor verliezen jonge meisjes, die worden uitgehuwelijkt, de bescherming die minderjarigen wettelijk hebben.¹⁶⁸ Hoewel de Nigeriaanse regering zich tegen gedwongen en kinderhuwelijken heeft uitgesproken, komt het verschijnsel nog veel voor in Nigeria en onderneemt de regering geen actie om deze praktijken uit te bannen.¹⁶⁹ Voornamelijk in het oosten komt nog een rite van verlies voor, namelijk de 'confinement' bij weduwen. Weduwen moeten zich een jaar afzonderen en zij moeten zich meestal in het zwart kleden en hun hoofd kaalscheren. In andere gebieden wordt de weduwe beschouwd als het bezit van de overleden man en wordt zij door de schoonfamilie 'geërfd'.¹⁷⁰

Gewoonterecht

Onder traditioneel recht worden huwelijken gearrangeerd tussen families, deze hoeven dan niet te worden geregistreerd. Hoewel een gearrangeerd burgerlijk huwelijk wettelijk is verboden, komt het nog wel vaak voor op het platteland in het zuiden. In het noorden trouwen meisjes vaak tussen de 12 en 15 jaar. De in 2003 op federaal niveau ingevoerde 'Child Rights Act' stelt de minimum leeftijd waarop meisjes mogen trouwen op 18 jaar, maar de wet moet nog in de deelstaten geïmplementeerd worden.¹⁷¹ Volgens gewoonterecht zijn jongeren als zij geslachtsrijp zijn (begin pubertijd) klaar om te trouwen. Bij meisjes wordt, als ze uitgehuwelijkt worden en nog niet geslachtsrijp zijn, soms de vagina ingesneden, om de penetratie te vergemakkelijken (dit heet Gishri).¹⁷²

¹⁶⁷ US Department of State, *International Religious Freedom Report 2006: Nigeria*.

¹⁶⁸ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p77.

¹⁶⁹ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 81 ev. Niet gebleken dat dit in de verslagperiode veranderd zou zijn.

¹⁷⁰ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁷¹ Child Marriage Briefing Nigeria, Population Council New York, september 2005.

¹⁷² ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 81 ev.

In geval van overlijden van de echtgenoot erven vrouwen niets. Een man erft wel alles van zijn vrouw. Hoewel vrouwen wettelijk wel land mogen bezitten, mogen volgens sommige traditionele regels alleen mannen land hebben en kunnen vrouwen alleen toegang krijgen tot land, door te trouwen of via de familie. Weduwen kunnen met lege handen komen te staan als de aangetrouwde familie beroep doet op het bezit van haar overleden man.¹⁷³ Vaak is de enige kans om te overleven het trouwen met een familielid van de overleden echtgenoot.

Scheiden is mogelijk wanneer er onder andere sprake is van overspel, mishandeling, verlating, impotentie, steriliteit of andere ‘fertiliteitsproblemen’. In geval van scheiding wordt een deel van de bruidschat teruggevorderd en worden alle onderhoudsplichten en –rechten tussen de echtgenoten opgeheven.¹⁷⁴

Burgerlijk recht

Een huwelijk onder burgerlijk recht moet worden geregistreerd. In geval van overlijden erft de vrouw de helft van de bezittingen van de echtgenoot. De familie vecht dit echter vaak aan en wordt meestal in het gelijk gesteld, zeker wanneer er geen kinderen zijn. Scheiding is toegestaan als het huwelijk onherstelbaar is verstoord. Hierbij kan worden gedacht aan overspel voor langere tijd, gebrek aan gemeenschap en verkrachting, maar alleen in het geval dat de partners al van elkaar waren ‘vervreemd’.¹⁷⁵

Islamitisch recht in Nigeria

Onder het islamitisch recht in Nigeria hoeft een huwelijk niet te worden geregistreerd. Een vrouw kan uitgehuwelijkt worden zonder haar toestemming. In het noorden bestaat in het islamitische recht geen minimumleeftijd voor het huwelijk.

In geval dat de echtgenoot overlijdt heeft de vrouw recht op één achtste deel van zijn bezit. Een man kan scheiden door drie keer hardop te zeggen dat hij wil scheiden (dit heet ‘talaq’). Een vrouw kan scheiden door de bruidschat terug te geven, maar alleen dan wanneer de man hierin toestemt. Sharia rechtbanken accepteren onder meer het niet nakomen van de zorgplicht, verlating en het toebrengen van letsel als grond voor een scheiding. In geval van scheiding worden alle onderhoudsplichten en -rechten tussen de echtgenoten opgeheven.

¹⁷³ US Department of State, ‘Country Reports on Human Rights Practices 2005’, 8 maart 2006.

¹⁷⁴ ACCORD, ‘Nigeria, Länderbericht August 2004’.

¹⁷⁵ ACCORD, ‘Nigeria, Länderbericht August 2004’.

Daarnaast geldt onder het islamitisch recht dat als een vrouw buiten een huwelijk zwanger wordt, daarmee overspel is bewezen.¹⁷⁶ Op ontucht staat een maximumstraf van steniging. Als een man het vaderschap ontkent, kan een vrouw niet om een vaderschapstest vragen.¹⁷⁷

Geweld tegen vrouwen

Het gebrek aan officiële statistieken maakt het moeilijk om de omvang van geweld tegen vrouwen in kaart te brengen. Verschillende onderzoeken hebben uitgewezen dat het niveau van geweld schrikbarend hoog is. Het geweld komt meestal binnen de familie voor, maar soms ook op bijvoorbeeld de werkvloer. Meer dan een derde, en in sommige delen van Nigeria twee-derde, van de vrouwen is blootgesteld aan fysiek, seksueel of psychologisch geweld binnen de familie.¹⁷⁸

Huiselijk geweld

Geen van de twee strafrechtssystemen in Nigeria kent een artikel expliciet gewijd aan huiselijk geweld: het misdrijf valt derhalve onder mishandeling.¹⁷⁹ De 'Penal Code' in het noorden verbiedt het slaan van echtgenoten niet, tenzij het 'grievous harm' (gedefinieerd als verlies van zicht, gehoor, mogelijkheid tot spreken, misvorming van het gezicht, of ander –levensbedreigend - letsel) tot gevolg heeft.¹⁸⁰

Huiselijk geweld komt nog veel voor en is algemeen geaccepteerd, zowel door mannen als vrouwen: in 2003 was 64,5% van de vrouwen en 61,3% van de mannen het ermee eens dat een man zijn vrouw mag slaan als zij bijvoorbeeld het eten heeft laten aanbranden of niet op tijd is gaan koken.¹⁸¹

Vrouwen kunnen aangifte doen tegen geweld of discriminatie. De politie treedt in de praktijk echter meestal niet op bij huiselijke ruzies, die zelden publiekelijk worden besproken. Met name in de traditionele gebieden zijn politie en justitie niet geneigd de vrouw in bescherming te nemen als de vrouw haar man formeel heeft beschuldigd van mishandeling en de mishandeling niet als excessief wordt gezien.¹⁸²

¹⁷⁶ Overspel moet hier opgevat worden als een breed begrip en moet gezien worden als seksuele handelingen die ingaan tegen de heersende moraal.

¹⁷⁷ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004'.

¹⁷⁸ Amnesty International, 'Nigeria: unheard voices', 31 mei 2005. Zie ook Amnesty International Jaarboek 2006.

¹⁷⁹ Hierbij dient te worden opgemerkt dat in de deelstaten Ebonyi en Cross River de eerste wetten inzake huiselijk geweld werden goedgekeurd. In de deelstaat Lagos is een ontwerpwet tegen huiselijk geweld voor zover bekend nog steeds niet goedgekeurd (Amnesty International Jaarboek 2006).

¹⁸⁰ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁸¹ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁸² Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

Daarnaast lopen vrouwen bij aangifte tegen de volgende problemen aan: sociale stigmatisering, hoge kosten van juridische bijstand, vertragingen en corruptie van het justitiële stelsel en het gebrek aan opvang voor vrouwen op de vlucht voor geweld.¹⁸³ Voor gescheiden vrouwen is het in Nigeria moeilijk een bestaan op te bouwen.

Incidenten met zuurhoudende vloeistoffen

Sinds een aantal jaren neemt het aantal incidenten toe waarbij vrouwen met zuurhoudende vloeistoffen worden overgoten. De slachtoffers zijn vaak jonge meisjes en vrouwen. De daders zijn over het algemeen afgewezen mannen, teleurgestelde aanbidders of boze echtgenoten. De huid van de slachtoffers wordt als gevolg van het zuur verbrand en verminkt en er kunnen ademhalingsproblemen optreden. Daarnaast kunnen de slachtoffers blind worden.

Seksueel geweld

Verkrachting van vrouwen en meisjes wordt niet alleen door mensenrechtenorganisaties als endemisch beschouwd, maar ook door de autoriteiten. Verkrachting komt binnen de familie voor, maar gebeurt ook door politie- en veiligheidsfunctionarissen.¹⁸⁴ Zowel de 'Penal Code' in het noorden als de 'Criminal Code' in het zuiden kennen levenslange gevangenisstraf voor verkrachting. In de 'Criminal Code' staat voor poging tot verkrachting veertien jaar. Verkrachting wordt, kort gezegd, gedefinieerd als gedwongen penetratie van de vagina door de penis. Hierdoor vallen andere vormen van verkrachting, zoals anaal of met voorwerpen, buiten het verkrachtingsartikel en kunnen alleen als 'onzedelijke' of 'onnatuurlijke' seksuele daad worden bestraft. Verkrachting binnen het huwelijk wordt niet erkend, tenzij er al sprake was van langdurige vervreemding van de partners. Op aanranding van een vrouw staat twee jaar gevangenisstraf; op aanranding van een man drie jaar gevangenisstraf. Het is voor een vrouw onder islamitisch recht vrijwel onmogelijk om verkrachting te bewijzen: daarvoor heeft zij vier getuigen nodig die haar verhaal bevestigen. Een man heeft daarentegen geen getuigen nodig om haar verhaal te weerleggen.¹⁸⁵

Alleenstaande vrouwen

Vrouwen in Nigeria ontlenen hun maatschappelijke status aan hun rol als echtgenote en moeder en zij zijn onderworpen aan vele traditionele normen.

¹⁸³ Voor zover bekend is alleen in Lagos een opvanghuis voor slachtoffers van huiselijk geweld. De verblijfsduur is er maximaal vier weken (uitzonderingen mogelijk). Andere opvanghuizen in Nigeria richten zich op rehabilitatie van (uit het buitenland teruggekeerde) prostituees. Ook in die huizen is de opvang echter beperkt qua tijdsduur.

¹⁸⁴ Amnesty International, 'Rape – The Silent Weapon', AI Index: AFR 44/020/2006, 28 november 2006.

¹⁸⁵ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004'.

Hun afhankelijkheid van een sociaal netwerk voor steun en bescherming is groot, nog groter dan voor een man. Vrouwen die leven zonder de bescherming van een mannelijk familielid zijn op veel gebieden extra kwetsbaar. Zij worden niet alleen in hun beroep achtergesteld, maar er wordt ook van uit gegaan dat zij seksueel beschikbaar zijn. Zij lopen dan ook grote kans om als promiscue te worden gezien.¹⁸⁶ Verkrachting en seksuele intimidatie blijven grote problemen.¹⁸⁷ Alleenstaande vrouwen zijn om die reden ook erg kwetsbaar voor prostitutie en mensensmokkel.

Genitale verminking¹⁸⁸

Er bestaan verschillende vormen van genitale verminking:

- Type 1, 'sunna' besnijdenis: dit is de minst ingrijpende vorm waarbij een snee wordt gemaakt in de top van de clitoris. Ook kan het zijn dat de top van de clitoris wordt verwijderd, met of zonder het aanbrengen van verdere sneden in de rest van de clitoris. Deze vorm van besnijdenis komt in Nigeria in zeer geringe mate voor.
- Type 2: snijden of verwijderen van de clitoris evenals de gedeeltelijke of totale verwijdering van de labia minora. Dit is de meest gangbare vorm van genitale verminking in Nigeria.
- Type 3, infibulatie: verwijdering van (een deel van) de externe genitalia waarbij een kleine opening wordt overgelaten voor urine en menstruatie. Dit type genitale verminking komt in zeer geringe mate voor in Nigeria.
- Type 4, 'Gishri': insnijden van de vagina om penetratie te vergemakkelijken. Dit gebeurt bij meisjes die uitgehuwelijkt worden en nog niet geslachtsrijp zijn.

Genitale verminking komt het meeste voor in de zuidelijke staten¹⁸⁹ en onder de Igbo en de Yoruba¹⁹⁰. De leeftijd waarop vrouwenbesnijdenis wordt toegepast varieert, van een week oud tot het moment nadat een vrouw haar eerste kind baart.¹⁹¹ Of vrouwen zich kunnen onttrekken aan genitale verminking door zich elders (buiten de eigen leefgemeenschap) te vestigen zal per geval verschillen en is mede afhankelijk van de vraag in hoeverre men elders een nieuw bestaan kan

¹⁸⁶ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 77.

¹⁸⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

¹⁸⁸ De gegevens over dit onderwerp zijn grotendeels ontleend aan Nigeria Demographic and Health Survey, 2003. Veel rapporten baseren zich nog steeds op deze gegevens, bijvoorbeeld die van Unicef, het UK Home Office en het US Department of State.

¹⁸⁹ In de regio Zuid-Oost is 40,8% van de vrouwen besneden, in de regio Zuid Zuid 34,7% en in de regio Zuid West 56,9%. In de regio Noord-Centraal is 9,6% van de vrouwen besneden, in de regio Noord-Oost 1,3% en in de regio Noord-West 0,4%.

¹⁹⁰ Onder de Igbo is 45,1% van de vrouwen besneden. Bij de Yoruba ligt dat aantal op 60,7%. Bij de Hausa daarentegen ligt het percentage op 0,4; bij de Kanuri op 0,5; bij de Fulani op 0,6 en bij de Tiv op 0,9.

¹⁹¹ 75% van de vrouwen wordt voor het eerste levensjaar besneden. 21% is 5 jaar of ouder.

opbouwen. Het is over het algemeen moeilijk voor vrouwen een bestaan op te bouwen zonder sociaal netwerk. Daarbij komt dat ook in de grote steden de buurten vaak een dorps- en gemeenschapsstructuur kennen, zodat het niet mogelijk is om zich in een andere gemeenschap in dezelfde stad te verbergen zonder dat de gemeenschap waaruit men vertrokken is het te weten komt.

De federale overheid heeft zich uitgesproken tegen een aantal 'schadelijke traditionele praktijken', waaronder genitale verminking ('female genital mutilation', FGM), en steunt, samen met non-gouvernementele organisaties, bewustwordingsprojecten over de gevaren van vrouwenbesnijdenis. Toch bestaat er op federaal niveau nog geen wet tegen genitale verminking. Het in 2001 ingediende voorstel is nog niet door het parlement aanvaard. Wel is in de vorige verslagperiode gebleken dat de overheid het debat over het onderwerp aan wil gaan en heeft zij besloten mee te doen aan de actie waarbij wereldwijd 6 februari is uitgeroepen tot 'International Day for Zero Tolerance for Female Genital Mutilation'.¹⁹²

In de deelstaten Bayelsa, Cross Rivers, Edo, Ogun, Osun en Rivers is vrouwenbesnijdenis strafrechtelijk verboden.¹⁹³ Soms is het alleen strafbaar als het tegen de expliciete wil van de vrouw is gebeurd. De straffen die op FGM staan lopen uiteen: van een geldboete tot een gevangenisstraf.¹⁹⁴ Het is niet bekend in welke mate dit verbod heeft geleid tot strafvervolging. Overigens valt te betwijfelen of een wettelijk verbod, althans op korte termijn, voldoende is om een einde te maken aan dit soort traditionele gebruiken. In Cross Rivers is vrouwenbesnijdenis verboden en treedt de politie op tegen overtredingen. Er zijn echter geen indicaties dat vrouwenbesnijdenis hierdoor significant is afgenomen.

Abortus

Abortus is strafbaar in Nigeria, met uitzondering van gevallen waarin het leven van de moeder in groot gevaar is. Meestal wordt niet de uitvoerder, maar de betrokken vrouw aangeklaagd. Haar wordt doodslag ten laste gelegd, waarvoor zij de doodstraf kan krijgen. Vooral vrouwen uit de laagste inkomensgroepen worden vervolgd.¹⁹⁵ Het is niet bekend of in de verslagperiode vervolging heeft plaatsgehad.

¹⁹² AFROLnews, *Nigeria adopts anti-Female Genital Mutilation day*, 10 februari 2004.

¹⁹³ US Department of State, *'Country Reports on Human Rights Practices 2005'*, 8 maart 2006.

¹⁹⁴ ACCORD, *'Nigeria, Länderbericht August 2004'*. In Osun State geldt een geldboete van USD 385 en een gevangenisstraf van een jaar. In Edo State is dat ongeveer EUR 7 respectievelijk zes maanden. US Department of State, *'Country Reports on Human Rights Practices 2005'*, 8 maart 2006.

¹⁹⁵ ACCORD, *'Nigeria, Länderbericht August 2004'*, p 81.

3.4.2 Minderjarigen¹⁹⁶

Onderwijs

Het onderwijs is door de opeenvolgende militaire regeringen sterk verwaarloosd. Er zijn weinig statistische gegevens over het huidige onderwijs in Nigeria, maar over het algemeen lijkt er geen of weinig verbetering geboekt sinds het aantreden van de burgerregering in 1999. Hoewel de grondwet bepaalt dat de regering - indien mogelijk- gratis en verplicht basisonderwijs dient te verzorgen en ook de president heeft verklaard zich hiervoor te willen inspannen, wordt er in de praktijk nauwelijks in voorzien. De gebouwen en de kwaliteit van het onderwijs zijn vaak slecht. Lager onderwijs is verplicht, maar wordt veelvuldig ontrokken. Officieel mogen kinderen tot hun achttiende jaar niet werken, maar mede door de slechte economische situatie worden kinderen op de arbeidsmarkt ingezet. Hierdoor zijn de cijfers voor analfabetisme hoog.

Mensenrechten

Kindermishandeling, het verlaten van kinderen, kinderprostitutie en kinderarbeid komen in het hele land voor. Ook worden jonge meisjes voor geld uitgehuwelijkt met name door arme families. Deze praktijk wordt door de regering bekritiseerd, maar er wordt in de praktijk niet veel tegen gedaan.¹⁹⁷ Het is moeilijk voor kinderen om hulp te zoeken. Bovendien zijn veel kinderen onbekend met hun wettelijke rechten. De wet verbiedt kinderarbeid voor kinderen onder de 15 jaar in de handel en in de industrie. Oudere kinderen mogen niet langer dan 8 uur werken in de landbouw of in huis. De 'International Labour Organization' schat dat circa 25% van alle kinderen het, vaak beperkte, familie-inkomen aanvullen. Zij werken als bedelaars, als huis-aan-huis verkopers en als busconducteurs; ook werken als huishoudelijke kracht is heel gewoon.

3.4.3 Mensenhandel en prostitutie

Omvang van het probleem

Nigeria kampt met een omvangrijk probleem van mensenhandel. Er worden voornamelijk vrouwen en kinderen verhandeld naar Europa, het Midden-Oosten en West-, Noord- en Centraal-Afrika.

¹⁹⁶ Nigeria kent geen wet waar eenduidig de leeftijd wordt genoemd waarop iemand meerderjarig is. Specifieke wetten noemen wel leeftijden, maar dan alleen met betrekking tot het onderwerp van die wet. Zo wordt bijvoorbeeld in de 'Criminal Procedure Act' een persoon die de leeftijd van 17 jaar heeft bereikt als een volwassene beschouwt, een persoon tussen de 14 en 17 jaar als een 'young person' en iemand onder de 14 jaar als een kind, en 'The Adoption Law of Lagos State' bepaalt dat een persoon onder de 17 jaar geadopteerd kan worden.

¹⁹⁷ US Department of State, 'Country Reports on Human Rights Practices 2005', 8 maart 2006.

Ook binnen Nigeria worden veel mensen verhandeld (van het platteland naar de steden).¹⁹⁸ Sommige vrouwen weten voor vertrek wat hen te wachten staat, anderen niet.¹⁹⁹ De slachtoffers worden verhandeld om te werken als huishoudelijke hulp, in de straathandel, in de landbouw en voor seksuele exploitatie.²⁰⁰

Het komt voor dat Nigeriaanse meisjes en vrouwen door criminele organisaties worden geworven, met name in de deelstaat Edo, om in Europa in de prostitutie te werken. In deze deelstaat is prostitutie maatschappelijk meer aanvaard dan elders, hoewel het nooit als zodanig wordt benoemd. Sommige families besluiten (één van) hun dochters naar Europa te sturen om daar geld te verdienen. Men beseft in het algemeen dat de meisjes in de prostitutie terecht komen, maar men heeft een positief beeld van de omstandigheden waaronder de meisjes in Europa zullen werken.²⁰¹ In Nigeria bestaat het concept 'extended family' waarbij de term familie ruim wordt gezien. Het komt regelmatig voor dat ouders hun kinderen aan bekenden overdragen opdat deze voor de kinderen gaan zorgen. Dit systeem maakt het voor mensenhandelaren makkelijker om potentiële slachtoffers te benaderen.²⁰²

Bij mensenhandel spelen grote financiële belangen mee, gelet op de omvang van de ermee gemoeide investering zoals de reis en de tussenpersoon. De verhandelde personen maken dan ook grote schulden. Nigeriaanse misdaad syndicaten dwingen terugbetaling van schulden af en beletten de vrouwen te vluchten door ze te intimideren met voodoo rituelen, met geweld en verkrachting en te dreigen hun familie in Nigeria aan te pakken of de slachtoffers te laten arresteren en te deporteren. Met betrekking tot de rol van voodoo en juju dient te worden opgemerkt dat slachtoffers van mensenhandel worden onderworpen aan allerlei rituelen. Deze worden vaak uitgevoerd door nep-priesters (dit weten de slachtoffers uiteraard niet). De angst is echt, het geloof in de priesters en rituelen zit diep.²⁰³ Veel slachtoffers en hun familie weigeren te getuigen, waardoor er maar weinig mensen worden aangeklaagd wegens mensenhandel.

Beleid van de overheid

De overheid is zich bewust van het probleem van mensenhandel van jeugdige prostituees en overtuigd van het belang om hier tegen een beleid te voeren.

¹⁹⁸ US Department of State, 'Trafficking in Persons Report, chapter VI Country Narratives', 5 juni 2006.

¹⁹⁹ Dept. Globalization and trafficking in women: an ngo perspective door Joy Evbuomwan.

²⁰⁰ US Department of State, 'Trafficking in Persons Report, chapter VI Country Narratives', 5 juni 2006.

²⁰¹ Afrika Studiecentrum, 'Een schijn van voodoo', Leiden, 1999.

²⁰² IRIN, 'Fighting the many heads of the child-trafficking beast', 21 maart 2005.

²⁰³ Zo zijn ook verhalen bekend van meisjes uit de deelstaat Edo die verhandeld waren naar Italië, die zand waarop zij stonden naar huis stuurden om dat door de juju priester te laten behandelen opdat er meer klanten zouden komen.

In de verslagperiode is verbetering opgetreden in het beleid dat mensenhandel tegen moet gaan.²⁰⁴

Federaal niveau

Op federaal niveau is een aantal maatregelen genomen. Eén van de belangrijkste stappen werd op 14 juli 2003 gezet toen een federale wet tegen mensenhandel werd aangenomen.²⁰⁵ Deze wet verbiedt en bestraft mensenhandel. Ook voorziet de wet in de bescherming van slachtoffers en informanten. Daarnaast is op grond van deze wet de ‘National Agency for Prohibition of Traffic in Persons and Other Related Matters’ (NAPTIP) ingesteld. Dit overheidsorgaan moet onderzoek doen naar mensenhandel, daders vervolgen en slachtoffers van mensenhandel opvangen en helpen reintegreren. Daarnaast richt het zich op het coördineren en handhaven van wetgeving op het gebied van mensenhandel, het treffen van maatregelen ter bescherming van slachtoffers en getuigen en het verbeteren van (inter)nationale samenwerking. NAPTIP werkt met veel organisaties en (buur)landen samen.²⁰⁶ In 2005 werden 85 zaken onderzocht, in 21 zaken werd gerechtelijke vervolging ingesteld en zes mensenhandelaars werden veroordeeld. De maximumstraf die opgelegd werd was zeven jaar voor souterneurschap (‘pandering’).²⁰⁷

Naast NAPTIP werken ook de politie en de Nigeriaanse immigratiedienst aan het tegengaan van mensenhandel. Beide organisaties hebben speciale anti-smokkel eenheden. Inmiddels zijn in 22 deelstaten, die het meest te maken hebben met mensensmokkel, anti-mensenhandel politie-eenheden ingesteld.²⁰⁸

Ook is in de verslagperiode veel werk gemaakt van bewustwordingscampagnes om volwassenen en kinderen op de gevaren van mensenhandel te wijzen.²⁰⁹

²⁰⁴ Vergelijk ook US Department of State, ‘*Trafficking in Persons Report, chapter VI Country Narratives*’, 5 juni 2006 en US Department of State, ‘*Country Reports on Human Rights Practices 2005*’, 8 maart 2006.

²⁰⁵ Trafficking in Persons (Prohibition) Law Enforcement and Administration Act.

²⁰⁶ Zo vindt onderzoek naar mensenhandel plaats in samenwerking met de anti-mensenhandel afdelingen van de politie en de Nigeriaanse immigratiedienst en ook met verschillende Europese landen en buurlanden. Samen met bijvoorbeeld UNICEF, de ILO en IOM biedt NAPTIP slachtofferprogramma’s aan (voorlichtingprogramma’s, opvanghuizen, reïntegratietrainingen).

²⁰⁷ US Department of State, ‘*Trafficking in Persons Report, chapter VI Country Narratives*’, 5 juni 2006 en US Department of State, ‘*Country Reports on Human Rights Practices 2005*’, 8 maart 2006.

²⁰⁸ US Department of State, ‘*Country Reports on Human Rights Practices 2005*’, 8 maart 2006.

²⁰⁹ US Department of State, ‘*Trafficking in Persons Report, chapter VI Country Narratives*’, 5 juni 2006 en US Department of State, ‘*Country Reports on Human Rights Practices 2005*’, 8 maart 2006.

Deelstaten

De regering van de deelstaat Edo heeft een intensieve voorlichtingscampagne opgezet en in 2000 een wet opgesteld, die het probleem effectiever moet aanpakken. Deze wet stipuleert strenge straffen voor de smokkelaars en verklaart ook prostitutie tot misdrijf. Ook in de deelstaten Katsina en Jigawa is prostitutie verboden.

Opvang van slachtoffers

De overheid en een aantal non-gouvernementele organisaties zijn betrokken bij opvang en rehabilitatie van slachtoffers van mensenhandel. Er zijn enkele opvangcentra. De mogelijkheden zijn echter beperkt. Slachtoffers kunnen er vaak maar korte tijd blijven (maximaal vier weken). Van overheidszijde is een slachtofferfonds opgericht om reïntegratie van slachtoffers te bewerkstelligen.²¹⁰

3.4.4 Etnische groepen en minderheden

Met meer dan 250 verschillende bevolkingsgroepen blijft de etnische factor een potentiële bron van onrust binnen de Nigeriaanse maatschappij. De oorzaken van de diverse, al dan niet latente conflicten zijn vaak complex en gaan ver terug in de geschiedenis. Het huidige etnisch geweld is niet nieuw, maar is door de opkomst van langs etnische lijnen georganiseerde, militante bewegingen wel grimmiger geworden.

De grondwet van 1999 bepaalt dat Nigeria een federale staat is, waarbij nadrukkelijk rekening moet worden gehouden met de diversiteit van de bevolking. In de grondwet is tevens de instelling van 'Federal Character Commission' opgenomen om het federale karakter van de staat te bewaken.

De grondwettelijke bepaling van het multi-etnische karakter wordt in de praktijk versterkt door maatregelen als de instelling van wettelijke quota voor de vervulling van universitaire plaatsen en studiebeurzen.²¹¹ Evenzo hebben informele afspraken tussen politieke partijen ervoor gezorgd dat partijfuncties en gekozen openbare functies door middel van een zoning en rotatiesysteem verdeeld zijn tussen verschillende etnische regio's.²¹² De federale regering tracht bij het toekennen van sleutelposities de etnische en regionale diversiteit zoveel mogelijk te waarborgen.

²¹⁰ US Department of State, 'Trafficking in Persons Report, chapter VI Country Narratives', 5 juni 2006.

²¹¹ De National Policy on Education 1981 bepaalt bijvoorbeeld dat een bepaald percentage studenten op de federale universiteiten volgens een bepaald principe wordt toebedeeld (naar merites, deelstaat, instelling, etc.).

²¹² Ethnic Minority groups in Nigeria: Current Situation and Major Problems, paper prepared by Abdul Raufu Mustapha, Queen Elizabeth House, University of Oxford, 5 mei 2003.

Discriminatie op grond van etnische afkomst door burgers onderling is wijdverbreid. Doorgaans levert dit geen al te grote problemen op, maar soms komen de interetnische spanningen tot een explosie. Vervolging van overheidswege op basis van etnische achtergrond komt voor zover bekend niet voor. Wel worden politieke groeperingen die zich louter op etnische basis organiseren met argusogen gevolgd.

Bij etnische en religieuze spanningen spelen ook vaak politieke en economische belangentegenstellingen een rol. Het betreft met name spanningen tussen noord en zuid, tussen de oorspronkelijke bewoners van het gebied en groepen die als nieuwkomer worden gezien (zie hieronder) in de 'Middle Belt' en spanningen in de Niger Delta. Sinds de invoering van het sharia strafrecht is de kloof tussen de Yoruba in het zuidwesten (moslims/christenen/traditioneel geloof) en de Hausa en Fulani in het noorden (moslims) vergroot. Veel waarnemers zien de steun aan de sharia van veel noordelijke politici als een poging bij de verkiezingen stemmen te krijgen van moslims in het noorden.

Hoewel de grondwet dezelfde grondrechten geeft aan alle Nigerianen, kan deze bepaling de problemen van discriminatie van 'nieuwkomers' niet verhelpen. De mensen die oorspronkelijk uit een bepaald gebied komen beschouwen zichzelf daar als inheems en gaan ervan uit dat ze meer rechten en privileges (zoals recht op politieke benoemingen, studiebeurzen en (overheids)banen) hebben dan de mensen die zich er later hebben gevestigd, ook al wonen zij er vaak al generaties lang en kennen zij geen ander thuis. Sommige autoriteiten geven dat toe of rechtvaardigen het zelfs.²¹³ De strijd om politieke en economische macht tussen de oorspronkelijke bewoners en de nieuwkomers heeft tot gevolg dat beide groepen sterk negatieve gevoelens ten opzichte van elkaar hebben en elkaar de schuld geven van economische problemen.

3.4.5 Dienstplicht en desertie

Nigeria kent een beroepsleger en er bestaat geen dienstplicht. Toetreding tot het leger gebeurt slechts op vrijwillige basis. Uittreding uit het leger wordt in beginsel niet belemmerd, maar in de praktijk bestaan wel obstakels (zoals de intrekking van pensioenrechten).²¹⁴ Desertie in oorlogs- of vreedestijd wordt bestraft met maximaal twee jaar gevangenis.²¹⁵

²¹³ Human Rights Watch, 'They do not own this place', *Government Discrimination against 'non-indigenes' in Nigeria*, april 2006.

²¹⁴ Dit geldt overigens ook voor uittreding uit de politie. Indien een politieagent de dienst verlaat zal hij ook zijn woonruimte in de zgn. *police barracks* verliezen.

²¹⁵ Artikel 60 van de Armed Forces Act en Country Information Report Nigeria; UK Home Office, 27 oktober 2006.

Aan de universiteit afgestudeerden moeten een jaar civiele dienstplicht vervullen. Het betreft civiel werk voor de gemeenschap buiten de deelstaat waar die persoon woonachtig is. Het is niet bekend of iemand die deze plicht niet nakomt ook daadwerkelijk gestraft wordt.²¹⁶

3.4.6 Geheime genootschappen

De grondwet verbiedt zowel vorming als lidmaatschap van en/of deelname aan een geheim genootschap.²¹⁷ Toch bestaan in Nigeria talloze zogeheten ‘geheime genootschappen’. Alleen al vanwege de geheimhouding waaraan de leden van genootschappen zich committeren, is het moeilijk een eenduidig beeld te schetsen van deze genootschappen. Wel staat vast dat zij even gevarieerd als talrijk zijn.²¹⁸

Sommige werpen zich op als hoeder van etnische tradities, andere zijn gebaseerd op een gezamenlijk economisch of politiek belang waarbij het genootschap een centraal onderdeel van de sociale structuur vormt.²¹⁹ Genootschappen hebben dan ook verschillende functies.

De genootschappen kennen normaliter geen gedwongen lidmaatschap; echter de druk vanuit de familie om lid te worden kan groot zijn gezien genoemde belangen van lidmaatschap.²²⁰ Iemand die weigert zijn vader in een bepaalde genootschap op te volgen kan volgens sommige bronnen worden verbannen uit zijn gemeenschap of bepaalde eigendommen verliezen, maar zal voor zover bekend niet worden blootgesteld aan ernstiger risico's. Het wordt overigens niet aannemelijk geacht dat de reikwijdte van geheime genootschappen zich uitstrekt tot ver buiten het gebied waar de desbetreffende groep zich ophoudt.²²¹

Sommige genootschappen kunnen (zeer) gewelddadig zijn. Deze genootschappen neigen eerder naar georganiseerde misdaad dan naar de meer oorspronkelijke traditionele Afrikaanse genootschappen. Voodoo en juju vormen een integraal onderdeel van de Nigeriaanse samenleving; genootschappen hebben dikwijls elementen of bepaalde rituelen hieruit overgenomen. In geval van een meer crimineel genootschap worden deze rituelen daardoor ‘vervuild’: zij verliezen hierbij hun oorspronkelijke waarde en betekenis, en worden dikwijls gebruikt om mensen angst aan te jagen.

²¹⁶ UK Home Office, *Country Assessment Nigeria 2003*.

²¹⁷ Zie art. 38 lid 4 grondwet.

²¹⁸ Dit ambtsbericht kan daarom per definitie niet volledig op dit onderwerp zijn.

²¹⁹ ACCORD, *'Nigeria, Länderbericht August 2004'*, p 57.

²²⁰ Idem.

²²¹ ACCORD, *'Nigeria, Länderbericht August 2004'*, p 57 e.v. en vergelijk ook Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006, over studentengenootschappen.

Genootschappen op de universiteiten

Over de genootschappen aan de Nigeriaanse universiteiten bestaat de meeste informatie. Nigeriaanse studentencults vermengen de traditie van de Britse 'fraternity'²²² met de structuur van de geheime genootschappen. Beide bieden betrokkenen de mogelijkheid van sociale integratie, maatschappelijke vooruitgang en een zekere 'onaantastbaarheid'.²²³ Vanwege de geheimhoudingsplicht is het onmogelijk een uitputtende opsomming te geven van alle genootschappen op universiteiten. In een publicatie van het federale ministerie van Onderwijs worden in elk geval de volgende op universiteiten actieve geheime genootschappen genoemd:²²⁴

- Agbaye, Air Lords, Amazon
- Barracuda, Bats, Beets International, Black Axe: Neo-Black Movement Black Beret Fraternity, Black Brassiere, Black Brothers, Black Cats, Black Cross, Black Ladies' Club, Back Ofals, Black Scorpions, Black Sword, Blanchers, Big 20, Blood Suckers, Brotherhood of Blood, Buccaneers (Sea Lords), Burkinafaso Revolution Fraternity
- Canary, Cappa Vendetto
- Daughters of Jezebel, Dragons, Dreaded Friends of Friends
- Eagle Club, Eiye or Air Lords Fraternity, Egbe Dudu, Executioners
- Family, Fangs, Fliers, Frigates, FF
- Gentlemen's Club, Green Berets' Fraternity
- Hard Candies, Hepos, Hell's Angels, Himalayas
- Jaggare Confederation
- King Cobra, Klan Konfraternity Klansman, Ku Klux Klan (KKK) Confraternity, Knight Cadet, KKK Boys
- Mafia Lords, Mafioso Fraternity, Malcolm X, Maphites or Maphiates, Mgba-Mgba Brothers, Musketeers Fraternity
- Neo-Black Movement, N. Association od Adventures, Nite Hawk, Nite Rovers
- Odu Confraternity, Osiri, Ostrisch Fraternity
- Panama Pyrate, Phoenix, Predators, Pirate Seadogs Confraternity
- Red Devils, Red Fishes, Red Sea Horse, Royal Queen
- Scavengers, Scorpions, Scorpion Fraternity, Soiree Fraternity, Soko, Sons of Night, Sunmen
- Temple of Eden Fraternity, Third Eye Confraternity, Thomas Sankara Boys, Trojan Horses Fraternity, Truth Seekers
- Vipers, Vikings
- Walrus, White Angels.

²²² Het gaat hier om groepen vergelijkbaar met studentenverenigingen en disputen.

²²³ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 68 ev.

²²⁴ Onduidelijk is of het hier gaat om een uitputtende opsomming. Education Today, *Cultism in Tertiary Institutions*, december 2003.

Redenen voor lidmaatschap

Studenten worden lid van een genootschap om verschillende redenen. Iemand wil bijvoorbeeld lid worden uit pure nieuwsgierigheid, omdat hij erbij wil horen, omdat hij denkt dat het goed is voor de (universitaire) loopbaan of om zelf beschermd te zijn tegen andere geheime genootschappen.²²⁵

Toetreding

Veel leden zijn kinderen van rijke en invloedrijke ouders, maar ook kinderen uit minder rijke milieus worden lid. Deze laatste groep studenten komt af op de mooie woorden en beloftes van de leden van de studentengenootschappen. Bij toetreding zweren de nieuwe leden trouw aan het genootschap en beloven ze geheimhouding. Daarna worden ze onderworpen aan een fysieke ‘afstraffing’ met de bedoeling er sterk uit te komen en hun uithoudingsvermogen te testen. Soms krijgen ze ook de opdracht mee om een populair meisje of een docente te verkrachten. Ook vrouwelijke leden worden soms gedwongen immorele activiteiten te ondernemen.²²⁶

Activiteiten genootschappen

Sinds de jaren '80 vormt het grote aantal gewelddadige activiteiten van de genootschappen een steeds ernstiger veiligheidsprobleem.²²⁷ De activiteiten van de genootschappen zijn beperkt tot de universiteiten en zijn gericht op de zogenaamde verdediging van de belangen van de studenten. Deze genootschappen zijn te beschouwen als een soort burgerwacht.

De activiteiten van de genootschappen richten zich op zowel de docenten als medestudenten. Zo worden docenten die leden van de genootschappen geen voldoende willen geven of zich uitspreken tegen de genootschappen regelmatig bedreigd en soms ook daadwerkelijk vermoord.²²⁸ Medestudenten worden vaak afgeperst, bestolen en verkracht. Ook worden regelmatig studenten vermoord. Redenen hiervoor kunnen variëren van uitgaan met een meisje waar een lid van een genootschap zijn oog op had laten vallen, tot het zich actief verzetten tegen de genootschappen.²²⁹ Daarnaast worden ook regelmatig studenten gedood tijdens confrontaties tussen rivaliserende genootschappen.

²²⁵ Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

²²⁶ Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

²²⁷ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 68 en Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

²²⁸ Vanguard, *Cultists threaten to assassinate new Uniben VC*, 12 april 2004.

²²⁹ IPS, *Cult students terrorise Nigeria's universities*, 25 april 2004 en Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

Afvallige leden kunnen op straf rekenen. Hierbij kan worden gedacht aan mishandeling, gedwongen drugsgebruik (waaronder een drank genaamd kokoma) erop gericht hen weer in het gareel te krijgen of groepsverkrachting van vrouwelijke leden.²³⁰ Studenten of docenten die bedreigd worden door studentengenootschappen en hieraan willen ontsnappen hoeven niet direct de universiteit te verlaten. Volgens bronnen is het op sommige universiteiten mogelijk de hulp van de politie of universiteit in te roepen.²³¹

Beleid overheid

Toewijding aan een cultus is verboden in de 'Student Union Activities (Control and Regulation) Act' (1989). Iedereen die lid is van zo'n genootschap kan een gevangenisstraf krijgen. In 2001 nam het parlement de 'Secret Cult and Secret Society Prohibition Bill' aan, die deelname aan een activiteit van een geheim genootschap verbiedt op straffe van een boete of gevangenisstraf.²³² Er is, voor zover bekend, echter nooit iemand veroordeeld voor het lidmaatschap van een geheim genootschap of voor de gewelddadigheden die in het kader van het lidmaatschap van een geheim genootschap gepleegd zijn.²³³ Er worden wel studenten gearresteerd, maar invloedrijke ouders kopen de politie en justitie om.²³⁴ Daarnaast zijn er berichten dat politie de studentencults in dienst neemt als veiligheidsdiensten.²³⁵ Het lijkt erop alsof er ten aanzien van studentencults een zekere straffeloosheid bestaat.

Ogboni-genootschappen

De Ogboni is een geheim genootschap van de Yoruba stam en van groot belang als sociaal controlemechanisme.²³⁶ Traditioneel droegen deze genootschappen zorg voor de bescherming van Yorubatradities en hadden zij een belangrijke taak bij de handhaving van recht en orde binnen de Yorubakoninkrijken. Hoewel de Ogboni als geheim genootschap verboden is, zijn zij thans nog actief als bewaarder van oude tradities in Yorubaland (zuidwest-Nigeria) en in gebieden waarover Yorubakoningen vroeger invloed uitoefenden. De Ogboni zijn door een eed aan elkaar gebonden en zijn verplicht de activiteiten van het genootschap naar buiten toe geheim te houden. Op het verraden van de geheimen en rituelen van het genootschap staat de doodstraf. Het is niet mogelijk aan te geven of deze daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

²³⁰ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p. 72 en 73.

²³¹ Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

²³² Persbericht Vanguard Daily, 8 februari 2003.

²³³ Weekly Trust (Kaduna) Tracking Student Secret Cults, 1 juli 2002. Voor zover bekend ook nadien niet.

²³⁴ ACCORD/UNHCR:8th European Country of Origin Information Seminar, Vienna, 28-29 juni 2002. Weekly Trust, 1 juli 2002, Tackling Student Secret Cults en ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 78.

²³⁵ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 78.

²³⁶ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 57 ev.

Het gaat hierbij om openbaarmaking van de rituelen, niet van het lidmaatschap. Geweld tegen personen die lidmaatschap weigeren is niet de norm, maar kan in individuele gevallen niet worden uitgesloten. Daarbij kan weigering van lidmaatschap ertoe leiden dat men uitgestoten wordt en zelfs niet meer aan werk kan komen.²³⁷ Er zijn geen aanwijzingen dat traditionele praktijken zoals mensenoffers door deze genootschappen thans nog zouden voorkomen. Er zijn bronnen die aangeven dat de Ogboni zich inlaten met satanische praktijken. Het is niet bekend in hoeverre de Ogboni nationaal georganiseerd zijn. Sommige bronnen stellen dat sancties ook buiten het gebied waar een betrokkene vandaan komt kunnen worden voltrokken.²³⁸ Het wordt niet aannemelijk geacht dat de reikwijdte van dergelijke genootschappen zich uitstrekt tot ver buiten het gebied waar de desbetreffende groep zich ophoudt.²³⁹ Dit laatste geldt trouwens ook voor studentengenootschappen.²⁴⁰

'Reformed Ogboni Society' (ROF)

Aan sommige andere 'geheime genootschappen' is daarentegen weinig geheim. In die gevallen bestaat er ook geen gespannen verhouding tussen deze organisaties en de autoriteiten. Een voorbeeld hiervan is de 'Reformed Ogboni Society' (ROF), een 'seculiere' versie van de Ogboni die functioneert als een ondersteuningsnetwerk voor Yoruba op belangrijke posities. Of er banden bestaan tussen beide Ogboni-genootschappen is niet bekend.²⁴¹

De ROF telt, verspreid door heel Nigeria, thans ruim 700 afdelingen, Iledi's genaamd. De ROF treedt naar buiten, bijvoorbeeld door contacten met lokale bestuurders en de media of door betrokkenheid bij liefdadigheidsinstellingen. Er zijn ceremoniële bijeenkomsten, die slechts toegankelijk zijn voor leden van de ROF. De gebruiken in deze bijeenkomsten zijn dus niet openbaar en alleen leden hebben daarvan kennis. Sommige leden van dit genootschap bekleden hoge maatschappelijke functies. Wat niet wil zeggen dat uitsluitend invloedrijke en machtige personen uit de Nigeriaanse samenleving lid zijn van de ROF. Er zijn geen gevallen bekend van personen die namens de ROF met de dood of met mishandeling zijn bedreigd vanwege 'het openbaren van geheimen'. De ROF is niet verboden in Nigeria. Het is onwaarschijnlijk dat er gedwongen lidmaatschap (bijvoorbeeld van vader op zoon) bestaat, laat staan dat er doodsbedreigingen worden geuit.²⁴²

²³⁷ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 57 ev.

²³⁸ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 57ev.

²³⁹ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 57 ev.

²⁴⁰ Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

²⁴¹ ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 61.

²⁴² ACCORD, 'Nigeria, Länderbericht August 2004', p 61.

3.4.7 Homoseksuelen

Regulier strafrecht

Het enkele feit homoseksueel te zijn is voor zover bekend geen grond voor strafrechtelijke vervolging. Daadwerkelijke ‘tegennatuurlijke vleselijke gemeenschap’ wordt volgens art. 214 Criminal Code echter bestraft met 14 jaar gevangenisstraf. Een poging tot ‘tegennatuurlijke vleselijke gemeenschap’ wordt bestraft met zeven jaar gevangenisstraf. Voor onzedelijke onvrijwillige handelingen met een jongen beneden de 14 jaar wordt een straf van zeven jaar opgelegd. Voor andere seksuele handelingen tussen mensen van gelijk geslacht gelden lichtere straffen. Het is niet bekend of er gevallen zijn waarin seksuele gemeenschap tussen mensen van gelijk geslacht daadwerkelijk is bestraft.²⁴³

Hoewel er in Nigeria twee homo-organisaties actief zijn, bestaat er een algemene afwijzing van homoseksualiteit²⁴⁴, met name in de media en aan de kant van de christelijke en moslimgemeenschappen. In de Nigeriaanse gemeenschap wordt (mannelijke) homoseksualiteit als abnormaal gezien.²⁴⁵ Er verschijnen echter af en toe wel ingezonden brieven in Nigeriaanse kranten die pleiten voor tolerantie ten opzichte van homoseksuelen. Begin 2006 kondigde de regering aan een wet te willen invoeren waarin homoseksuele relaties en huwelijksceremonies tussen twee mensen van gelijk geslacht verboden worden verklaard en kunnen worden bestraft met vijf jaar gevangenisstraf.²⁴⁶ Tevens zouden homoseksuele organisaties worden verboden, wat een schending zou betekenen van het grondwettelijke recht op vrijheid van vereniging. Veel homoseksuelen onderhouden in het openbaar een heteroseksuele relatie, en daarnaast homoseksuele contacten.²⁴⁷

Sharia

In de sharia wetgeving is seksuele gemeenschap tussen mensen van hetzelfde geslacht strafbaar en kan leiden tot steniging.²⁴⁸ In Zamfara staat seks tussen mannen gelijk aan sodomie (Liwat) en kan worden bestraft met 100 stokslagen voor ongetrouwen tot steniging voor gehuwden. In Zamfara zijn ook seksuele betrekkingen tussen vrouwen (Sihaq) strafbaar met 50 stokslagen tot zes maanden gevangenisstraf.²⁴⁹

²⁴³ Het Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006, haalt een bron uit 2005 aan die stelt dat ‘homosexuality is illegal according to Nigerian common law in the south but few cases have been tried in the courts...’. Het rapport en de aangehaalde bron zeggen verder echter niet of er uiteindelijk een straf is uitgesproken.

²⁴⁴ Danish Immigration Service, *Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria*, januari 2005, p. 23.

²⁴⁵ Amnesty International Sektion der Bundesrepublik Deutschland e.V. Bonn, 11 februari 2003.

²⁴⁶ BBC News, 19 januari 2006. Het wetsvoorstel is voor zover bekend sinds maart 2006 in behandeling bij het Nigeriaanse Huis van Afgevaardigden.

²⁴⁷ ACCORD, ‘*Nigeria, Länderbericht August 2004*’.

²⁴⁸ Country Information Report Nigeria, UK Home Office, 27 oktober 2006.

²⁴⁹ ACCORD, ‘*Nigeria, Länderbericht August 2004*’.

In de verslagperiode zijn geen gevallen bekend van vervolging van seksuele gemeenschap tussen mensen van gelijk geslacht in een noordelijke staat. Het laatste bekende geval is van september 2001 en betreft een man die toe had gegeven dat hij seksuele handelingen had verricht met een 7-jarig jongetje. De man werd veroordeeld tot dood door steniging.²⁵⁰

²⁵⁰

UNHCR, '*Nigeria: current treatment of homosexual men*', juni 2002. Ondanks het feit dat dood door steniging binnen de sharia-wetgeving als sanctie wordt opgelegd zijn er geen voorbeelden van daadwerkelijke uitvoering van deze straf.

4 Migratie

4.1 Binnenlands ontheemden

Het totaal aantal ontheemden in Nigeria is moeilijk te bepalen. Schattingen lopen uiteen van 200.000 tot miljoenen ontheemden.²⁵¹ De belangrijkste redenen voor de aanwezigheid van ontheemden zijn etnische onlusten. Het overgrote deel van de binnenlandse ontheemden wordt opgevangen door familie, vrienden of gemeenschappen waar hun etnische groep in de meerderheid is. Anderen zoeken hun toevlucht in grote steden. Veel ontheemden schijnen terug te keren naar hun woonplaats, of naar een plek vlakbij hun woonplaats, nadat het geweld waarvoor zij op de vlucht zijn geslagen is afgelopen. Het is in veel gevallen mogelijk zich aan negatieve bejegening door derden, bijvoorbeeld in geval van maatschappelijke discriminatie en etnische of religieuze conflicten, te onttrekken door elders in Nigeria te gaan wonen. Hierbij zijn van belang de bevolkingsomvang van Nigeria en het feit dat conflicten relatief beperkt zijn in tijd en plaats. Etnische en religieuze groepen zijn geografisch zodanig verspreid dat in de meeste delen van Nigeria aansluiting gevonden kan worden bij leden van dezelfde groep. Aan eventuele strafvervolging door de staat kan men zich in beginsel niet onttrekken door zich elders in Nigeria te vestigen. Deze mogelijkheid bestaat in beginsel wel in geval van strafrechtelijke vervolging ingevolge de sharia door de autoriteiten van de desbetreffende deelstaten. Hierbij moet dan worden gedacht aan hervestiging in een gebied buiten die deelstaten. De federale politie werkt immers niet mee aan handhaving van deze strafwetgeving. De jurisdictie en handhavinginstrumenten van de betrokken deelstaten strekken zich niet uit tot buiten het eigen grondgebied.

4.2 Vluchtelingen

Vluchtelingen in Nigeria

In Nigeria verbleven eind 2005 ongeveer 8.000 vluchtelingen. De belangrijkste landen van herkomst zijn Liberia, Tsjaad, DRC, Sudan en Sierra Leone.²⁵²

Nigeriaanse vluchtelingen in de regio

In Kameroen verblijven momenteel ongeveer 7500 Nigeriaanse vluchtelingen. Deze vluchtelingen zijn afkomstig uit Taraba State. Zij zijn dit gebied vanwege etnische onlusten in januari 2002 ontvlucht. De vluchtelingen verblijven in West-Kameroen in de omgeving van Banyo.²⁵³

²⁵¹ Internal Displacement Monitoring Centre, *Nigeria: heightened risk of violence and displacement ahead of 2007 elections*, 21 september 2006.

²⁵² UNHCR, *Global Appeal 2006*.

²⁵³ Idem.

4.3 Opvang van minderjarigen en vrouwen

Er zijn in Nigeria naar schatting zeven miljoen wezen op een totaal van ongeveer 65 miljoen kinderen. Het overgrote deel van de wezen is tiener. Kinderen verliezen veelal één of beide ouders door conflicten (22%), moedersterfte (17%) en HIV/AIDS (11%).²⁵⁴ Opvang van alleenstaande minderjarigen is, evenals in andere delen van Afrika, traditioneel een aangelegenheid voor de samengestelde familie. Het wordt over het algemeen als normaal beschouwd dat andere familieleden dan de ouders zodanig de zorg voor een kind op zich nemen. Het is onwaarschijnlijk - doch niet onmogelijk - dat niemand zich over een minderjarig familielid zou kunnen of willen ontfemen. Daar komt bij dat jongeren vaak voor hun wettelijke meerderjarigheidsleeftijd op eigen benen zullen staan, uiteraard afhankelijk van het milieu waaruit men afkomstig is. Bij meisjes wordt deze sociale meerderjarigheid afgemeten aan factoren als gehuwde staat en moederschap.

Voor alleenstaande meisjes en vrouwen is in beperkte mate tijdelijke opvang aanwezig. De meeste 'shelters' zijn gericht op opvang van (uit het buitenland teruggekeerde) prostituees. In Lagos biedt een NGO opvang voor mishandelde vrouwen en kinderen. Vanwege beperkte (financiële) middelen kunnen slachtoffers maximaal een maand van de opvangmogelijkheden gebruik maken. Veel NGO's bemiddelen tussen het slachtoffer en het thuisfront om terugkeer naar huis mogelijk te maken. In de meeste gevallen keert het slachtoffer daadwerkelijk terug naar huis. Preciese gegevens worden niet bijgehouden, maar in enkele gevallen zou het daarna goed gaan.

Er bestaan in Nigeria overigens wel weeshuizen, maar die zijn, voor zover bekend, met name bedoeld voor zeer jonge kinderen.²⁵⁵

4.4 Activiteiten van internationale organisaties

De meeste VN-organisaties zijn vertegenwoordigd en operationeel in Nigeria, (onder meer UNICEF, UNHCR en UNDP), evenals het Internationale Rode Kruis (ICRC).

ICRC

Het ICRC in Nigeria focust zich op voorlichtingsactiviteiten en trainingen op het gebied van internationaal humanitair recht en mensenrechten van met name politie, leger en gevangenisbewakers.

²⁵⁴ Unicef, *A Rapid Assessment, Analysis and Action Planning Process for Orphans and Vulnerable Children*, augustus 2004.

²⁵⁵ In het vorige ambtsbericht stond vermeld dat in februari 2005 in een weeshuis in Lagos verkoolde resten van babybotten waren gevonden door de politie en dat het weeshuis mogelijk een rol speelde in de verkoop van lichaamsdelen (in het kader van rituelen). Hierover is in de huidige verslagperiode niets meer vernomen.

Daarnaast ondersteunt het ICRC het Nigeriaanse Rode Kruis zodat deze laatste organisatie in staat is hulp te bieden aan slachtoffers van etnische conflicten of politiek en religieus geweld. Het Nigeriaanse Rode Kruis zorgt dan voor voedseldistributie, medische hulp en helpt bij het zoeken naar vermiste familieleden.

UNHCR

UNHCR houdt zich met name bezig met in Nigeria verblijvende vluchtelingen uit de regio (vooral Liberia, Ivoorkust en Sierra Leone) en met de gefaciliteerde terugkeer van Nigeriaanse vluchtelingen. Nigeriaanse vluchtelingen die Nigeria vanwege (recente) etnisch-religieuze conflicten hebben verlaten of vertrokken waren ten tijde van de militaire regimes vóór 1999 keren veelal zelfstandig terug uit het buitenland.

UNHCR heeft geen principiële bezwaren tegen gedwongen terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers, mits hun relaas op zorgvuldige wijze is beoordeeld. UNHCR is betrokken bij de repatriëring van Nigeriaanse vluchtelingen uit Kameroen naar hun gebied van herkomst in Oost-Nigeria. In deze context werd in de vorige verslagperiode een tripartite overeenkomst tussen Nigeria, Kameroen en UNHCR ondertekend.

International Organisation for Migration (IOM)

Ook de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) is in Nigeria vertegenwoordigd. De activiteiten van de IOM richten zich met name op mensenhandel. Hierbij dient te worden gedacht aan terugkeerbegeleiding en opvang van slachtoffers en technische assistentie aan de Nigeriaanse autoriteiten bij de implementatie van wetgeving gericht op mensenhandel.

4.5 **Beleid andere Europese landen**

Hieronder volgt een overzicht van het beleid ten aanzien van toelating en terugkeer van Nigeriaanse asielzoekers in België, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. Geen van de genoemde landen sluit gedwongen terugkeer van uitgeprocedeerde Nigeriaanse asielzoekers in principe uit. In de praktijk vindt repatriëring ook daadwerkelijk plaats. De migratiediensten van België, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk hebben deze informatie verstrekt, in de wetenschap dat de informatie openbaar zou worden gemaakt.

België²⁵⁶

De Belgische regering hanteert geen speciaal beleid voor Nigeriaanse asielzoekers. Alle aanvragen van Nigeriaanse asielzoekers worden individueel behandeld.

²⁵⁶

Info ontvangen van de Belgische migratiedienst per email d.d. 15 december 2006.

Uitzetting naar Nigeria van uitgeprocedeerde asielzoekers wordt door de Belgische autoriteiten verantwoord geacht. Gedwongen terugkeer vindt ook daadwerkelijk plaats

Denemarken²⁵⁷

Er is geen sprake van speciaal beleid. Alle aanvragen van Nigeriaanse asielzoekers worden individueel behandeld. Uitzetting naar Nigeria van uitgeprocedeerde asielzoekers wordt door de Deense autoriteiten verantwoord geacht. Gedwongen terugkeer vindt ook daadwerkelijk plaats

Verenigd Koninkrijk²⁵⁸

Ook het Verenigd Koninkrijk hanteert geen speciaal beleid. Alle aanvragen van Nigeriaanse asielzoekers worden individueel behandeld. Bij iedere uitgeprocedeerde asielzoeker wordt gekeken of uitzetting verantwoord wordt geacht. Indien dit het geval is, vindt uitzetting daadwerkelijk plaats.

²⁵⁷ Info ontvangen van de Deense migratiedienst per email d.d. 19 december 2006.

²⁵⁸ Info ontvangen van de Britse migratiedienst per email d.d. 7 december 2006.

5 Samenvatting

De mensenrechtensituatie in Nigeria toont sinds het aantreden van de burgerregering in 1999 tekenen van verbetering, maar vooral op de gebieden van goed bestuur en de rechtsgang staat het land nog voor een grote uitdaging.

De naderende verkiezingen in april 2007 zorgen voor veel geweld. Met name in de Niger Delta was het erg onrustig in de verslagperiode. Inzet van de conflicten is veelal de controle over olie- en overheidsinkomsten.

Over het algemeen respecteert de regering de persvrijheid en het recht op vrijheid van meningsuiting. Desondanks hebben zich in de verslagperiode incidenten voorgedaan waarbij journalisten werden opgepakt, veelal voor het bekritisieren van de president. Nigeria kent een levendige pers. De radio speelt een belangrijke rol omdat veel mensen niet kunnen lezen en schrijven.

In de praktijk respecteert de regering de vrijheid van vereniging in het geval van pro-regering demonstraties, terwijl de demonstraties van de oppositie vaak weerstand ondervinden.

Nigeria is een seculiere staat, waarbij de federale regering de godsdienstvrijheid eerbiedigt, maar deze vrijheid begrenst in verband met de openbare veiligheid. Daarnaast hebben sinds 2000 twaalf noordelijke deelstaten verschillende vormen van sharia strafrecht ingevoerd. In heel Nigeria en door alle etnische groepen wordt geloofd in een of andere vorm van magie.

Over het algemeen worden van overheidswege geen beperkingen gesteld aan de bewegingsvrijheid binnen Nigeria.

In de praktijk is de rechterlijke macht zwak. De situatie in de gevangenissen is slecht en met name overbevolking en slechte voorzieningen zijn een probleem. Ook de wetshandhaving kent problemen. Politie en veiligheidsdiensten houden zich niet altijd aan het verbod op willekeurige arrestatie en detentie en misbruiken hun macht. De mogelijkheid om op borgtocht vrij te komen is in veel delen van het land niet goed geregeld. Corruptie speelt daarbij ook een rol. Daarnaast zijn ook berichten bekend van politiek gemotiveerde arrestaties. Politie, leger en veiligheidsdiensten maken zich soms schuldig aan mishandeling en foltering. Ook zijn er berichten van buitengerechtelijke executies. Mede als gevolg van het wantrouwen tegen de politie bleven militante groeperingen en burgerwachten een belangrijke rol spelen.

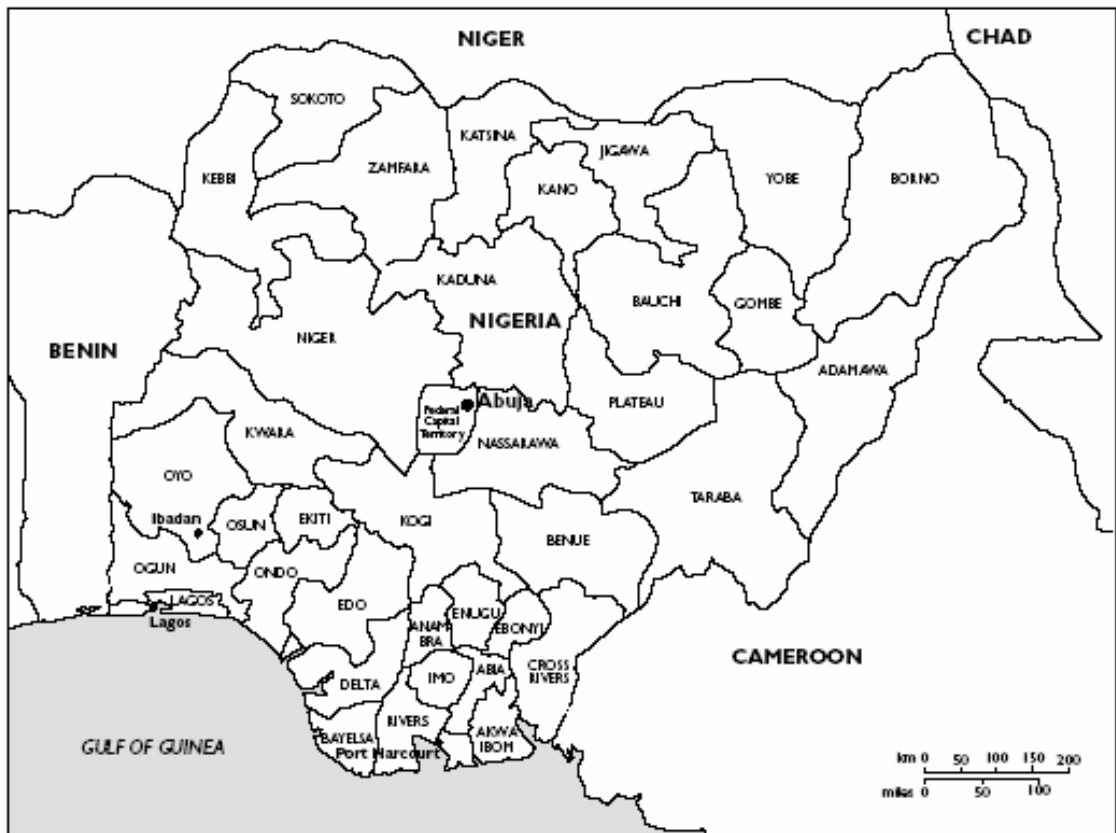
De positie van de vrouw in Nigeria is niet gelijk aan die van de man. Sociale discriminatie van vrouwen op grond van godsdienst, traditie of etniciteit blijft wijdverspreid. Het niveau van geweld tegen vrouwen is hoog. Daarnaast worden in sommige delen van Nigeria, afhankelijk van de etnische groep, meisjes en jonge vrouwen onderworpen aan genitale verminking en gedwongen te trouwen.

Met betrekking tot minderjarigen zijn met name een slecht onderwijssysteem, kindermishandeling en kinderarbeid een probleem. Daarnaast springen de omvang van de mensenhandel en prostitutie in het oog. In de verslagperiode is verbetering opgetreden in de aanpak door de overheid van mensenhandel.

Er bestaan in Nigeria talloze 'geheime genootschappen'. Deze hebben verschillende functies en vormen een centraal onderdeel van de sociale structuur. Sommigen kunnen (zeer) gewelddadig zijn en neigen eerder naar georganiseerde misdaad dan naar de meer oorspronkelijke traditionele Afrikaanse genootschappen.

Het totaal aantal ontheemden in Nigeria is moeilijk te bepalen. Schattingen lopen uiteen van 200.000 tot miljoenen mensen. Het overgrote deel wordt opgevangen door familie, vrienden of door gemeenschappen waar hun etnische groep in de meerderheid is. Daarnaast verblijven ongeveer 8000 vluchtelingen in Nigeria. De belangrijkste landen van herkomst zijn Liberia, Tsjaad, DRC, Sudan en Sierra Leone. UNHCR biedt bescherming en ondersteuning aan deze vluchtelingen. Geen van de ons omringende landen heeft naar hun zeggen een speciaal beleid voor Nigeria. Terugkeer wordt verantwoord geacht.

Bijlage I: Landkaart van Nigeria

Bron: Oxfam, 14 augustus 2003

Bijlage II: Literatuurlijst

Bij de totstandkoming van dit ambtsbericht zijn onder meer de onderstaande openbare bronnen geraadpleegd:

ACCORD, *'Nigeria, Länderbericht August 2004'*.

Afrika Studiecentrum, *'Een schijn van Voodoo'*, 1999.

Afrol News, www.afrol.com

Amnesty International (www.amnesty.org) waaronder diverse public statements en press releases en de volgende rapporten:

- *Nigeria: vigilante violence in the south and south-east*, AI AFR 44/014/2002.
- *Nigeria: Unheard voices*, 31 mei 2005.
- *Rape – The Silent Weapon*, AI AFR 44/020/2006, 28 november 2006.

Associated Press

BBC News, www.newsvote.bbc.co.uk.

Committee for the Protection of Journalists, www.cpj.com

Danish Immigration Service, *'Report on human rights issues in Nigeria, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos'*, januari 2005.

Education Today, *'Cultism in tertiary institutions'*, december 2003.

Elsevier, Gerbert van der Aa, *Allah verover Kano*, 30 november 2002.

European Union Election Observation Mission, Final Report

Human Rights Watch (www.hrw.org), waaronder diverse public statements en press releases en de volgende rapporten:

- *Nigeria at the crossroads: human rights concerns in the pre-election periode*, januari 2003.
- *Testing Democracy: Political Violence in Nigeria*, april 2003.
- *'Political Shari'a?' Human Rights and Islamic Law in Northern Nigeria*, september 2004.
- *Violence in Nigeria's Oil Rich Rivers State in 2004*, februari 2005.
- *'Rivers and Blood: Guns, Oil and Power in Nigeria's Rivers State'*, februari 2005.
- *Rest in pieces, Police Torture and Deaths in Custody in Nigeria*, juli 2005.

- ‘*They do not own this place*’, *Government Discrimination against ‘non-indigenes’*, april 2006.

Immigration and Refugee Board of Canada:

- ‘*Nigeria: prison conditions, including the treatment of political prisoners*’, mei 2004.
- ‘*Bakassi Boys*’, *Country of Origin Research*, 14 februari 2006.
- ‘*The Egbesu Boys*’, *Country of Origin Research*, 16 februari 2006.
- ‘*Oodua People’s Congress*’, *Country of Origin Research*, 16 februari 2006.

International Crisis Group:

- ‘*Nigeria: Want in the Midst of Plenty*’, 19 juli 2006.
- ‘*The Swamps of Insurgency: Nigeria’s Delta Unrest*’, Africa Report No. 115, 3 augustus 2006.

Internationale Samenwerking, Gerbert van der Aa, *Hoera sharia*, februari 2003.

Integrated Regional Information Networks (IRIN), www.irinnews.org.

Nigeria Demographic and Health Survey, 2003.

Reporters without Borders, www.rsf.org, ‘*Worldwide Press Freedom Index*’, 23 oktober 2006.

Reuters

Transparency International, www.transparency.org.

UK Home Office, *Nigeria Country Assessment*, april 2003.

UK Home Office, *Country Information Report Nigeria*, 27 oktober 2006.

UN:

- Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/5/Add.2, 7 oktober 2005.
- Report of the Special Representative of the Secretary-General on human rights defenders, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/95/Add.2, 30 januari 2006.
- Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Mission to Nigeria, E/CN.4/2006/53/Add.4, 7 januari 2006.

UNHCR, ‘*Statistical Yearbook 2003*’.

UNHCR, ‘*Global Appeal 2006*’.

Unicef, *Female Genital Mutilation/Cutting, A Statistical Exploration*, november 2005.

US Department of State, *'International Religious Freedom Report 2006'*.

US Department of State, *'Country Reports on Human Rights Practices 2005'*, 8 maart 2006.

US Department of State, *Trafficking in Persons Report, chapter VI Country Narratives*, 5 juni 2006.